

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

Beneš Petr

Předsednictví České republiky Radě EU

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí bakalářské diplomové práce: Mgr. Dan Marek, Ph.D., M.A.

OLOMOUC 2010

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci vypracoval samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 16. 6. 2010

Na tomto místě bych rád poděkoval všem, kteří mi pomohli při psaní této práce. Obzvláště pak děkuji za vedení, cenné rady a připomínky panu doktorovi Danu Markovi.

Beneš Petr

Obsah

Úvod.....	5
1. Vývoj předsednictví.....	9
2. Principy předsednictví.....	13
3. Funkce předsednictví.....	14
3. 1. Funkce administrátora a manažera práce Rady EU	14
3. 2. Reprezentační funkce.....	15
3. 3. Funkce vyjednavče.....	16
3. 4. Funkce iniciátora politických priorit.....	18
3. 5. Prosazování národních zájmů.....	19
4. Úspěšný průběh předsednictví.....	20
5. České předsednictví Radě EU.....	22
5.1. Obsah českého předsednictví.....	22
5. 1. 1. Co je národní zájem.....	23
5. 1. 2. Národní zájem ČR.....	23
5. 1. 3. Agenda EU.....	26
5. 1. 4. Priority českého předsednictví.....	28
5. 1. 5. Průběh předsednictví.....	29
5. 1. 6. Příčiny negativního hodnocení.....	34
5. 2. Mediální forma předsednictví	36
5. 2. 1. Česká média a veřejné mínění.....	36
5. 2. 2. Informovanost o EU.....	38
5. 2. 3. Pohled odborníků.....	39
5. 2. 4. Utváření veřejného mínění.....	41
Závěr.....	43
Prameny a literatura.....	46
Prameny	46
Literatura.....	47
Abstrakt.....	52
Abstract.....	53
Anotace.....	54

Úvod

V první polovině minulého roku zasedala na základě rotačního principu Česká republika v čele Evropské unie, respektive Rady Evropské unie. Vzhledem ke své velikosti tak znovu otevřela debatu o schopnosti malých států vést tak rozsáhlou instituci jakou je EU. Jelikož jde teprve o druhé předsednictví země z velké vlny rozšíření v roce 2004, došlo také na otázku dostatku zkušeností nových členských států. Probíhající finanční krize pak přispěla k pochybnostem o adekvátnosti předsednictví ČR za situace, kdy není členem eurozóny. Tyto tři body lze považovat za základní pilíře kritiky českého předsednictví, jež zazněla už před jeho začátkem. Postupně na toto téma zazněly více či méně objektivní názory, v pozitivním i negativním smyslu. Neočekávaný pád vlády v polovině března tuto diskuzi značně vygradoval. Rozporuplné závěry vyplývající z této diskuze se staly jedním z hlavních důvodů výběru českého předsednictví jako tématu bakalářské práce.

Práce se věnuje nejdříve teoretickému uchopení problematiky krátkým seznámením s vývojem institutu předsednictví, jeho principy, funkcemi a způsobem hodnocení. Analytická část zkoumá obsahovou formu předsednictví na základě srovnání českého národního zájmu, agendy EU a zvolených priorit. Vzhledem k tomu, že priority bývají neočekávanými okolnostmi často odsunuty do pozadí, je zde zahrnut i průběh nejdůležitějších událostí. Následně je analyzován mediální obraz předsednictví a jeho vliv na veřejné mínění v ČR. Časově se práce omezuje na období šesti měsíců od 1. ledna do 30. června roku 2009, kdy ČR plnila funkci předsedající země. 1. prosince 2009 vstoupila v platnost Lisabonská smlouva, která značně upravuje strukturu Rady EU a tedy i fungování předsednictví. Tyto změny a jejich dopady na institut předsednictví si zaslouží samostatnou studii a jsou příliš obsáhlé na to, aby byly zahrnuty do této práce. Ačkoliv byla tedy psána v době, kdy LS již vešla v platnost, je pro přehlednost o strukturách panujících během předsednictví mluveno v přítomném čase.

Cílem této práce je zhodnotit předsednictví na základě jeho obsahové a mediální stránky. Práce má dále zjistit do jaké míry byla oprávněná kritika a z jakých důvodů docházejí různí autoři při hodnocení předsednictví k různým závěrům. Hypotéza této práce pak zní: Negativní hodnocení českého předsednictví je důsledek mediálního obrazu utvářejícího veřejné mínění. Různá hodnocení českého předsednictví se pak ve svých závěrech liší v závislosti na tom, zda přikládají větší důležitost obsahu nebo formě.

K dosažení cílů této práce je zvolen empiricko-analytický přístup, který na základě kombinace primárních zdrojů, například v podobě *Pracovního programu českého předsednictví* nebo sdělení mezi institucemi EU, a analýz Jana Karlase v první kapitole druhé části umožňuje náležité zhodnocení fungování předsednictví. Přístup je vzhledem k množství novinových článků a jejich vysvětlení skrze teorie obsažené v použitých odborných publikacích vhodný i pro druhou kapitolu analytické části. Celá práce je koncipována jako případová studie předsednictví ČR založena na kvalitativní metodě, neboť vhodné hodnocení předsednictví jinou metodu neumožňuje. Pouze část věnující se mediálnímu obrazu předsednictví je doplněna kvantitativními výzkumy veřejného mínění, medializace a jejího zabarvení.

Publikace věnující se problematice předsednictví lze rozdělit na případové a srovnávací studie jednotlivých předsednictví, práce v širším kontextu EU věnující se například Radě EU, práce zaměřené výhradně na předsednictví a analýzy vypracované samotným předsednictvím nebo institucemi EU. Publikace zabývající se jednotlivými předsednictvími nalezneme většinou v různých periodikách. Z těch zahraničních bych vyzdvihl analýzy čtvrtletníku *European Journal of Common Market Studies* s již téměř 50letou tradicí. V českých odborných časopisech se s tematikou setkáme v *Mezinárodní politice a Mezinárodních vztazích*. Lze v nich nalézt i různé dílčí teoretické studie, jakou je například *Institut předsednictví Evropské unie – principy, problémy a reforma* od Petra Kanioka. V souvislosti s českým předsednictvím pak lze v českých periodikách sledovat nárůst obou typů těchto článků. Pro hlubší pochopení tématu však spíše poslouží

komplexněji pojaté monografie jakými jsou publikace zaměřené na EU nebo její část, ve kterých nalezneme více či méně obsáhlé kapitoly o předsednictví. V české literatuře se jedná například o knihu Roberta Zbírala *Institucionální rámec Evropské unie. Právně-politologický pohled*, z těch zahraničních Westlake a Galloway *The Council of the European union* nebo Hayes-Renshaw a Wallace v knize *The Council of ministers*. Knihami zabývajícími se výhradně předsednictvím jsou Kaniokovo *Předsednictví Rady EU: Příběh půlstoletí* nebo Tallbergova *Leadership and Negotiation in the European Union*. Těžko zařaditelným, ale přesto velice hodnotným zdrojem je studie Jana Karlase *Jak předsedat Evropské unii?* zabývající se vhodnou volbou priorit.

Pro první část této bakalářské práce je stěžejní monografie Petra Kanioka *Předsednictví Rady EU: Příběh půlstoletí*. Tato kniha obsahuje vývoj a teoretické uchopení institutu předsednictví. Kniha Fiony Hayes-Renshaw a Wallace Helen *The Council of Ministers*, která poskytuje komplexní analýzu funkcí, aktivit a vztahů Rady EU s dalšími institucemi EU a členskými zeměmi, posloužila k širšímu pochopení tematiky. Jako doplňující zdroj mi přispěly studie Jonase Tallberga přinášející nevšední pohled na některé základní otázky týkající se EU a jejího předsednictví, které má dle jeho názoru větší možnosti ovlivňovat fungování EU než kolik mu autoři většinou připisují. Primární zdroje pocházejí z digitální knihovny www.ena.lu. Ve druhé části analyzující české předsednictví využívám studii Jana Karlase obsahující limitovaný teoretický základ, poskytující však důležité informace o možnostech českého předsednictví a jeho možném zaměření. Jako další zdroj informací pak využívám články z různých internetových portálů (www.eu2009.cz, www.ena.lu, www.euroskop.cz), které lze považovat za věrohodný zdroj informací, neboť jsou vytvořeny státními orgány nebo vzdělávacími organizacemi. Další internetové portály jakými jsou například iHNed.cz a iDNES.cz a zpravodajské deníky jsou cenným zdrojem informací, ale postrádají odbornost, mohou být subjektivně zabarvena a poskytují pouze dílčí informace. Významným odborným zdrojem byly články z periodik *Mezinárodní politika* a *Politologický*

časopis zabývající se českým předsednictvím. V části zabývající se otázkou mediálního vlivu byla klíčová práce Martina Komárka *Proč se „Brusel“ a média nemilují* odrážející pohled českých médií na tematiku EU doplněná o průzkumy veřejného mínění provedené agenturou Factim Invenio a mediální průzkumy zpracované společností Newton Media.

Práce je rozdělena do dvou částí – teoretické a analytické. První část se nejdříve věnuje vývoji institutu předsednictví od jeho prvních zmínek ve smlouvách ESUO až do doby schvalování Smlouvy o Ústavě pro Evropu. Ve druhé a třetí kapitole shrnuji funkce a principy předsednictví, jež tento vývoj do období českého předsednictví přinesl. Poslední kapitola první části pak určuje kritéria a způsoby hodnocení předsednictví. Druhá, analytická, část je rozdělena do dvou větších kapitol. První z nich se na základě průzkumu provedeného v části první věnuje zhodnocení obsahové části předsednictví postupným rozborem českého národního zájmu, agendy EU, zvolených priorit a průběhu předsednictví v jednotlivých podkapitolách. Ve druhé kapitole si nejdříve ověříme zdá mají média vliv na veřejné mínění a jeho informovanost. Ve dvou posledních podkapitolách je rozebrán přístup odborníků k mediálnímu hodnocení předsednictví a jaké důsledky má na utváření veřejného mínění.

1. Vývoj předsednictví

K pochopení jakéhokoliv předsednictví, a tedy i toho českého, je bezpodmínečně nutné seznámit se s jeho základy a vývojem, které by nám měl osvětlit za jakým účelem byl institut předsednictví založen, jaké povinnosti obnáší, ale také manévrovací prostor, jež poskytuje. Nebudeme se zde tomuto procesu věnovat vyčerpávajícím způsobem, protože tak již učinili jiní autoři, a představíme si proces utváření předsednictví pouze do podoby v němž fungovalo české předsednictví v rámci nezbytném pro tuto práci.

Institut předsednictví byl a je utvářen ve dvou rovinách – legislativní ukotvení předsednictví v rámci primárního práva a jednacích řádů Rady a hůře uchopitelného postavení Rady EU vůči dalším institucím. První zmínky o něm nalezneme již ve smlouvách o ESUO v článcích 27 a 28.¹ Ty mu přisuzují pouze minimální pravomoci a zavádějí rotační princip, který je ovšem pouze tříměsíční, což jeho pozici nadále oslabovalo. Důvod k takovému postoji evropských politiků vůči této funkci byl prostý – v počátcích integrace výrazně dominoval nadnárodní přístup zosobňovaný Vysokým úřadem s „otci zakladateli“ a předsednictví tak sloužilo pouze jako symbol rovnoprávnosti členů ESUO. ESUO navíc obsahovalo spolupráci v omezeném množství záležitostí a proto na Radu žádná agenda „nezbyla“. Výraznější změny nepřinesli ani Římské smlouvy z konce 50. let. 20. století. Došlo pouze k vytvoření dalších dvou simultánních předsednictví v rámci EHS a EUROATOM, které kromě prodloužení rotačního principu na šest měsíců, disponovali stejně omezenými pravomocemi jako to v rámci ESUO.²³ Slučovací smlouva z poloviny 60. let sice odstranila tyto nepřehledné duplikace, nepřinesla pro předsednictví však žádnou další významnou změnu.⁴

1 *Treaty establishing the European Coal and Steel Community*. European navigator. (<http://www.ena.lu/>)

2 *Treaty establishing European Atomic Energy Community*. European navigator. (<http://www.ena.lu/>)

3 *Treaty establishing the European Economic Community*. European navigator. (<http://www.ena.lu/>)

4 *Treaty establishing a Single Council and a Single Commission of the European Communities*. European navigator. (<http://www.ena.lu/>)

V průběhu 60. a 70. let dochází k výraznému posilování předsednické země a to na základě obou zmíněných rovin. Kvůli růstu nacionálních myšlenek ve Francii, jež vedli k „politice prázdných křesel“, vetu proti vstupu Velké Británie do společenství a dalším problémům, se ES postupně dostává do krize a s ním i nadnárodní chápání tohoto projektu. To vedlo k posílení Rady a tedy i předsednictví na úkor Komise. Tyto tendence byly potvrzeny Lucemburským kompromisem z roku 1966 a summitem v Haagu v roce 1969. Počátkem 70. let pak dochází k rozšiřování agendy ES v oblasti zahraniční politiky skrze Evropskou politickou spoluprací (dále EPS), ve které měl předsednický stát představovat prvního mezi rovnými, což mu poskytovala jisté exkluzivní pravomoci a povinnosti. Nadále se však jednalo pouze o organizační záležitosti. Podobný dopad měl i formální vznik Evropské rady v roce 1974. Nelze opomenout ani negativní vlivy rozšiřování na fungování předsednictví způsobený jeho nejasnou formulací v primárním právu ES. To vedlo v 70. letech ke snaze o jeho reformu. O úplné zrušení se pokoušela Zpráva Komise o Evropské unii, o změny pak Tindemansova zpráva, úpravy jednacího řádu Rady a ER a inovativní závěry Výboru tří moudrých mužů. Tyto návrhy však nakonec měli minimální nebo žádný dopad na fungování Rady a předsednictví.⁵

Prvním významnějším doplněním předsednictví přinesla v roce 1984 Slavnostní deklarace o Evropské unii. Ta nejen posílila postavení předsedajícího státu v EPS, ale také výrazně navýšila jeho provázanost a povinnosti vůči EP. Začala se tak rozvíjet předsednická funkce reprezentace vůči dalším institucím i vnějším aktérům. Předkládání plánu předsednictví zase otevřelo funkci vytváření politických priorit. Posledním dokumentem v 80. letech významně měnícím institut předsednictví byl Jednotný evropský akt (dále JEA). Došlo k hlubšímu zakotvení funkce předsednictví v EPS, prohloubení vztahů s EP a prohloubení vyjednávací funkce.⁶ Celkově lze v tomto období sledovat tendence směrem k mezinárodnímu pojetí ES. Jediným vítězstvím zastánců nadnárodního paradigmatu byla osoba Jacquese Delorse v

5 TALLBERG, Jonas: *Leadership and negotiation in the European union*. Cambridge, Cambridge University Press 2006, s. 43-82.

6 *Single European Act*. European navigator. (<http://www.ena.lu/>)

čele Komise, který alespoň částečně přispěl k zastínění mainstreamu mezinárodního přístupu.

Velice významný vliv na institut předsednictví měla i Smlouva o EU. Došlo k výraznému rozšíření agendy Společenství o Hospodářskou a měnovou unii (dále HMU), Justici a vnitro (dále JaV) a EPS bylo přetransformováno na Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku (dále SZBP). Rada a její mezivládní přístup v čele s předsednictvím získala převahu v posledních dvou zmíněných pilířích, což přineslo množství povinností, ale také další pravomocí. Maastrichtská smlouva přinesla i proceduru spolurozhodování, která vytváří novou rovinu vyjednávací funkce předsednictví mezi Radou a EP.⁷ Tento drastický nárůst agendy předsednictví byl nakonec částečně omezen Amsterodamskou smlouvou z roku 1997, která zavedla Vysokého představitele pro SZBP a přesunula část třetího pilíře do pilíře prvního.⁸ V průběhu 90. let došlo k mnoha dalším iniciativám upravujícím funkci předsednictví, žádná z nich však nebyla uskutečněna. Smlouva z Nice přesunula zasedání ER do Bruselu a pokusila se tak zkombinovat nadnárodní a mezinárodní charakter předsednictví.⁹ V 90. letech získal pozornost i problém spojený se zvyšujícím se počtem členů EU, následovaný většími výkyvy mezi jednotlivými předsednictvími a potřebou navýšit jejich kontinuitu. To se promítlo do závěrů Sevillské konference ER a změn Jednacího řádu Rady z roku 2002, které uložili předsednictví předkládat program práce Rady a legislativní plán.¹⁰¹¹ Poslední smlouvou, která výrazně zasahuje do fungování EU je smlouva Lisabonská. I když jde pro fungování EU o nesmírně významný dokument, její vliv na české předsednictví je spojen pouze s průběhem schvalování a analýza změn mající dopad na institut předsednictví si zaslouhuje samostatnou studii. Proto jsem se rozhodl nevěnovat zde Lisabonské smlouvě bližší pozornost a dále se jí v práci

7 *Treaty on European Union*. European navigator. (<http://www.ena.lu/>)

8 *Treaty of Amsterdam*. European navigator. (<http://www.ena.lu/>)

9 *Treaty of Nice*. European navigator. (<http://www.ena.lu/>)

10 KANIOK, P.: *Předsednictví Rady EU: příběh půlstoletí*. Brno, Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity 2008, s. 16-38.

11 *The Presidency of the Council of the European Union*. European Navigator. (<http://www.ena.lu/>)

věnuji pouze v souvislosti s procesem jejího schvalování.

Sumarizujme si nyní, co nám tato kapitola přinesla. V počátcích integrace mělo předsednictví za úkol symbolizovat rovnost členů ES a zároveň působit jako jakýsi administrativní pracovník, který má pouze povinnosti a žádné pravomoci. Situace se ovšem začala měnit v 60. a 70. letech, kdy v důsledku krize Společenství, ústupu Komise do pozadí a jejího nahrazování Radou dochází zároveň k posilování předsednictví, které bylo navíc umocněno nárůstem agendy Společenství. Postupně se tak, ať už přímo či nepřímo, vyprofilovalo několik funkcí a principů, které předsednictví charakterizují – nejstarší z nich je funkce administrativní a manažerská, dále pak získalo funkci mediátorskou, reprezentační a vůdcovskou. Simultánně s růstem těchto čtyř docházelo k otevírání možnosti prosazovat národní zájmy, jež představuje pátou funkci předsednictví. Základními principy jsou pak princip nestrannosti a princip rotační rovnosti. Zmíněným funkcím a principům se věnuje následující kapitola.

2. Principy předsednictví

Existují dva základní principy fungování předsednictví EU – princip rotační rovnosti a nestrannosti. Pro tuto práci není klíčové seznamovat se s celou historií vývoje rotačního systému. Dostačující bude připomenout šestiměsíční rotační cyklus, původní význam funkce jako vyjádření rovnosti členských států a přiblížit si tzv. týmové předsednictví platné od 1. 1. 2007. Na jeho základě vznikají skupiny tří zemí, které spolu vytvářejí 18měsíční program předsednictví. Tímto způsobem měla být zajištěna větší kontinuita zejména v oblasti zahraniční politiky v rozrůstající se a heterogennější EU.¹² Na české předsednictví mělo toto pravidlo vliv zejména kvůli zařazení do skupiny společně s Francií a Nicolasem Sarkozym, který ČR pravidelně kritizoval a snažil se udržet svoji pozici v čele EU.

Podíváme-li se blíže na princip nestrannosti narazíme na první pohled na poměrně zásadní rozpory. Princip nestrannosti je v protikladu s vůdcovskou funkcí vytváření politických priorit a prosazování národního zájmu. I když není zakotven nikde v právu EU, je jeho dodržování v Průvodci předsednictvím vydaným Sekretariátem Rady považováno za nutné ke zdárnému průběhu předsednictví v rámci funkce vyjednávače.¹³ Tyto rozpory pak vedou i k pochybnostem zda jde o předsednictví nebo prezidentství (z angl. slova presidency). Od vyřešení těchto protikladů se z části odvíjí i hodnocení předsednictví. Obecně se považují za úspěšnější menší státy, které nemají takovou tendenci prosazovat národní agendu a spíše se věnují spolupráci a snahám nalézt kompromis.¹⁴ Povšimněme si, že tyto teoretické závěry jsou v rozporu s obavami o schopnost českého státu předsedat EU.

12 KANIOK, P.: c. d., s. 37.

13 *Council Guide – I. The Presidency Handbook*. General Secretariat of the Council of the EU 2006, s. 14.

14 PITROVÁ, Markéta – KANIOK, Petr: *Institut předsednictví Evropské unie – principy, problémy a reforma*. Mezinárodní vztahy, 2005, č. 3., s. 15.

3. Funkce předsednictví

Institut předsednictví si na základě historického vývoje vygeneroval několik funkcí, jež si podrobněji představíme v následujících podkapitolách. Autoři se většinou na obsahu těchto funkcí shodují, i když se liší v jejich dělení.¹⁵ V této práci je využito dělení Jonase Tallberga doplněné o funkci prosazování národního zájmu, jež někteří další autoři, například Adrian Schout, přisuzují značný význam. Dle jeho názoru popírání národního zájmu stěžuje vykonávání předsednictví, popírá legitimitu EU a omezuje vnášení nových témat na evropskou půdu.¹⁶

3. 1. Funkce administrátora a manažera práce Rady EU

Jedná se o původní funkci předsednictví. Někteří autoři ji považují za rozhodující při hodnocení předsednictví a zároveň nejobtížnější úkol šestiměsíčního předsedání.¹⁷ A to zejména proto, že předsednictví zajišťuje organizaci všech čtyř úrovní rad – Evropské rady, Rady ministrů, COREPERu, výborů rady a expertních skupin. Popřípadě také dalších neformálních setkání a kulturních akcí.

Evropská rada se schází v Bruselu dvakrát během jednoho předsednictví, popřípadě i vícrát je-li svoláno neformální zasedání, která se konají v předsedající zemi. Tyto meetingy jsou spojeny se značnou mediální pozorností a jejich hladký průběh je tedy viditelnou ukázkou schopností předsedající země. Frekvence setkání jednotlivých částí Rady ministrů se liší podle zaměření. Jednotlivá složení se však setkávají buď jednou měsíčně nebo dvakrát až čtyřikrát ročně.¹⁸ Na úrovni COREPERu probíhají dvě až tři setkání týdně.¹⁹ Zasedání výborů

15 HAYES-RENSHAW, Fiona – WALLACE, Helene: *The Council of Ministers*. 2. vyd. London, Palgrave Macmillan 2006, s. 140.

16 SCHOUT, Adrian: *The Presidency as a Juggler: Managing Conflict Expectations*. 1998, s. 3-4.

17 HAYES-RENSHAW, F. – WALLACE, H.: c. d., s. 140.

18 *Operation of the Council of the European Union*. European Navigator, (<http://www.ena.lu/>)

19 COREPER – *Výbor stálých zástupců členských zemí při EU*. BussinesInfo.cz, <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/institute-eu/coreper-vybor-stalych-zastupcu-clenskych/1000723/6095/#prubeh> (25. 5. 2010)

rady a expertních skupin se liší na základě vedení jednotlivých předsednictví – například během českého jich proběhlo okolo dvou tisíc.²⁰ K tomu je nutné započítat neformální setkání, která sice není předsedající stát povinen pořádat, jedná se však o významný prostředek dosahování kompromisů. Jejich organizace je navíc zatížena tím, že při nich neposkytuje svoji pomoc Generální sekretariát Rady EU. Doprovodné kulturní akce mohou také představovat nemalou zátěž.²¹ Tento výčet potvrzuje, že zajištění této funkce představuje značné finanční, organizační a personální prostředky. Na rozdíl od jiných autorů spatřuje Jonas Tallberg v této funkci procedurální možnosti ovlivnění EU a její legislativy. A to skrze kontrolu intenzity setkání pracovních skupin – COREPER je více institucionalizovaný a předsednictví na něj tedy nemá takový vliv – a strukturování projednávané agendy, což umožňuje určitou problematiku vyzdvihnout nebo naopak odsunout do pozadí.²²

3. 2. Reprezentační funkce

Tuto funkci vykonává předsednictví ve dvou dimenzích – zastupování EU vůči vnějšímu světu a zastupování Rady ministrů vůči dalším institucím EU. Na základě článku 18 smlouvy o EU předsedající země zastupuje EU v SZBP. Koordinuje spolupráci států uvnitř Rady a mezi institucemi zapojenými do SZBP. Předsedající stát se tak stává mluvčím EU na mezinárodní scéně, což obnáší organizaci summitů, Evropské bezpečnostní a obranné politiky, humanitárních akcí a dalších. Do oblasti zahraniční politiky mohou také často neočekávaně zasáhnout mezinárodní krize – například konflikt v Gruzii, během českého předsednictví konflikt v Gaze nebo spory o dodávky plynu. Dimenze zahraniční politiky tak může zastínit setkání a agendu

20 *Nastavované české předsednictví Evropské unii*. Mezinárodní politika, 2009, 7, s. 3.

21 České předsednictví jich v průběhu šesti měsíců uspořádalo na 600. Zdroj: *České předsednictví uspořádá 600 kulturních akcí*. Euroskop.cz, <http://www.euroskop.cz/706/10106/clanek/ceske-predsednictvi-usporada-600-kulturnich-akci/> (30. 5. 2010)

22 TALLBERG, Jonas: *The Agenda-Shaping Powers of the EU Council Presidency*. 2001, Stockholm University, Department of Political Science s. 13–17.

plánovanou předsednictvím.²³ Podle Rikarda Bengtssona se naplňování této funkce liší na základě tří proměnných. Prvními dvěma je strukturální postavení státu – kombinace jeho velikosti, zkušeností, zahraniční orientace a dalších – a postoj, který zaujme. Tyto dva body spolu úzce souvisejí, neboť malé státy budou spíše volit postavení vyjednavče mezi rozdílnými postoji dalších států uvnitř EU, zatímco ty velké mají prostředky k tomu, aby se ujmulí role vůdce. Třetí proměnnou je vztah k dalším aktérům zahraniční politiky uvnitř EU. Oblast SZBP se tak dále problematizuje vzhledem k nutnosti kongruence jejich názorů. Tato otázka je úzce spojena s druhou dimenzí funkce reprezentanta.²⁴

Druhou dimenzí je reprezentace Rady ministrů vůči dalším institucím. Vztah Komise a předsednictví v oblasti zahraniční politiky se zproblematizoval po transformaci EPS na SZBP, kdy byla EK posílena získáním iniciační pravomoci a stala se tak konkurentem předsednictví. Tento konflikt je dále umocněn rozdílnými paradigmaty, na kterých instituce fungují – zatímco Komise je nadnárodním orgánem, předsednictví představuje princip mezinárodní. Konfliktní zónu představuje i přijímání legislativy v rámci I. Pilíře, kde Komise navrhuje a EP s ER schvaluje. Pravděpodobnost konfliktu se také navyšovala vůči EP v důsledku jeho narůstajících pravomocí. Obecně lze říci, že předsedající země s federalistickými postoji mají s nadnárodním EP menší konflikty.²⁵ Tallberg v této funkci opět spatřuje možnost ovlivnění agendy EU „...skrz exkluzivní přístup jak k vnitřní tak vnější vyjednávací aréně.“²⁶

3. 3. Funkce vyjednavče

Podle Tallberga tuto tuto funkci původně vykonávala Komise, s jejím oslabováním ji však postupně nahrazovala předsedající země. Její náročnost si plně uvědomíme při pohledu na komplikovanost

23 STŘÍTECKÝ, Vít: *Zahraníční politika Evropské unie: vnější dimenze vnitřních problémů a dilemat*. Mezinárodní politika, 2009, č. 1, s. 6-9.

24 BENGTSOON, Rikard: *The Council Presidency and External Representation*. s. 2-3.

25 PITROVÁ, M. – KANIOK, P.: c.d., s. 11-12.

26 TALLBERG, J.: *The Power of the Chair: Formal Leadership in International Cooperation*. Stockholm University, Department of Political Science, s. 23.

institucionální struktury, množství různorodé agendy a počet členských států. Zejména pak v oblastech, jež ke schválení vyžadují jednomyslnost. Hlasování kvalifikovanou většinou sice poskytuje předsedajícímu státu větší prostor k vyjednávacímu manévrování, přesto se vzhledem k velikosti EU stále jedná o obtížný diplomatický úkol. Význam této funkce rostl v závislosti na třech faktorech. Prvním z nich byl vzrůstající počet členů, kvůli kterému je potřeba nalézat kompromis mezi stále větším množstvím zájmů. Druhým je nárůst projednávané agendy, zejména pak v 90. letech, kdy se rozrostla o citlivá témata SZBP a JaV. Třetím a posledním faktorem byl postupný nárůst pravomocí EP, o kterém byla již řeč v předchozí kapitole.²⁷

K překonání zmíněných překážek využívá předsednictví několik prostředků. Prvním z nich jsou expertízy, rady a informace o preferencích jednotlivých států poskytnuté GS Rady. Druhým je tzv. „zповědnice“, tedy soukromá jednání mezi předsedajícím a jiným členským státem, kde jsou diskutovány priority a postavení státu. Třetím je objíždění hlavních měst členských států diplomaty předsednictví, které má opět za účel zjistit jejich zájmy. Předsednictví tak disponuje informační výhodou, jež může využít k odblokování jednání nebo prosazení vlastního zájmu.²⁸

Při plnění této funkce hraje důležitou roli také postoj předsedající země a míra její snahy prosadit národní zájmy. Tato snaha se ovšem vždy pohybuje v určitých mezích, protože se od státu požaduje zachování neutrality. V opačném případě je stát hodnocen velice negativně. Z tohoto důvodu bývají opět hodnoceny lépe menší země, které musí spoléhat na kompromisní taktiku, zatímco velké státy mohou využívat nátlaku k prosazení vlastních zájmů. Příkladem takového přístupu může být francouzské předsednictví z roku 2000, kdy byla svolána mezivládní konference projednávající strukturální otázky EU.²⁹

27 KANIOK, P.: c. d., s. 72-74.

28 TALLBERG, J.: *The Power of Presidency: Brokerage, Efficiency and Distribution in EU Negotiations*. JCMS, 42, 2004, č. 5, s. 1003-1004.

29 Tamtéž, s. 1013-1019.

3. 4. Funkce iniciátora politických priorit

Původním nositelem této funkce byla Komise, kterou však s jejím slábnoucím postavením postupně nahrazovala Rada. Význam funkce se dále posiloval s rozšiřující se agendou, protože státy nadále nebyly schopny provádět veškerou politiku EU a museli se začít zaměřovat na její určité části. V období českého předsednictví se tyto priority vyjadřovali skrze dva dokumenty předkládané EP – společný osmnáctiměsíční program Rady tzv. týmového předsednictví a půlroční program jednotlivých zemí. Inicie priorit je úzce spojena s funkcí obhajování národních zájmů, neboť každý stát má tendenci nastavovat priority ve prospěch vlastního národního zájmu.³⁰ Celá funkce iniciace priorit, a tedy i prosazování národních zájmů, je však podle mnoha autorů takřka zcela omezena několika faktory.³¹

Prvním zmiňovaným je výhradní právo iniciativy Komise v prvním pilíři. V dalších dvou pilířích má právo iniciace Komise a jednotlivé státy. Předsednictví tedy nemá žádné výsadní postavení. Druhým faktorem jsou omezení, kterým musí předsednictví čelit. A to zejména povinnost pokračovat v rozpracované agendě, což předsedajícímu státu umožňuje ovlivnit přibližně mezi 5-10% agendy. Třetím faktorem omezujícím stanovování priorit jsou časté krize, ať už na národní, mezinárodní nebo krize na evropské úrovni, které zastíní veškerý připravovaný program. Čtvrtým a posledním je předpoklad, že předsedající stát by měl být neutrální a pokud není a prosazuje svoji agendu, bývá kritizován. Tallberg ve své studii však tvrdí, že předsedající stát má přesto na agendu EU značný vliv. Zmíněné závěry jsou dle jeho názoru totiž omezeny na vytváření agendy zatímco vliv státu na agendu EU se projevuje ve třech dimenzích – stanovování, strukturování a blokování agendy – skrze různé informační a procedurální výhody předsednictví.³²

30 KANIOK, P.: c.d., s. 82-93.

31 HAYES-RENSHAW, F. – WALLACE, H.: c. d., s. 146.

32 TALLBERG, J.: *The Agenda-Shaping Powers of the EU Council Presidency*, s. 6-8.

3. 5. Prosazování národních zájmů

Okolo funkce prosazování národních zájmů panuje spousta rozporů a kontroverzí. Jak bylo již zmíněno, od předsedajícího státu se očekává, že bude zastávat neutrální postoj. Tento postoj doporučuje i Presidency Handbook vydaná GS Rady. V kapitole o vyjednávací funkci jsme si také ukázali, jaké dopady může nepřiměřené prosazování národních zájmů mít. Kaniok ve své práci však uvádí studii Adriana Schouta, podle které *„...popírání existence národních zájmů zpochybňuje legitimitu EU a stěžuje zemím přijetí role předsednictví. Navíc začlenění národních zájmů do programu předsednictví může podle Schouta vnést do unijní debaty nová témata.“*³³

Připustíme-li, že státy mají tendenci prosazovat své vlastní zájmy, existují dále rozpory o jejich schopnosti tak činit. Mezi odborníky totiž převažuje pesimistický pohled na institut předsednictví a jeho schopnosti významnějším způsobem ovlivňovat běh EU.³⁴ Od tohoto názorového mainstreamu vybočuje například Tallberg, který ve svých studiích tvrdí, že předsednictví disponuje informačními a procedurálními prostředky, jež mu umožňují zasahovat do chodu EU, tak jak jsme si představili v předchozích podkapitolách.

Druhou dimenzí prosazování národního zájmu je navyšování všeobecného povědomí o zemi v zahraničí a to nejen skrze formální schůze institucí EU, ale i různé kulturní akce v Evropě i na ambasádách v dalších zemích. Zejména malé a středně velké státy v této možnosti spatřují příležitost, jak prezentovat svoje přednosti ve světě. Zatímco velké státy jako Francie, Německo nebo Anglie této možnosti nepřikládají takový význam, protože jsou všeobecně známy.

33 KANIOK, P.: c. d., s. 95.

34 HAYES-RENSHAW, F. – WALLACE, H.: *The Council of Ministers*. London, Palgrave Macmillan 1997, s. 146.

4. Úspěšný průběh předsednictví

Hodnocení předsednictví není snadným úkolem a to hned z několika důvodů. Každý stát vykonává úlohu předsedajícího za odlišné vnitropolitické i zahraničněpolitické situace. Předsedající země musí často řešit nepředvídatelné mezinárodní krize – už jsme zmínili finanční a plynovou krizi, Gruzii, Gazu. Tyto události mají každá své unikátní rysy, takže nastávají problémy nejen při srovnávání předsednictví absentující krizi s těmi, které jim čelit musí, ale i mezi předsednictvími řešící jednotlivé krize. Další překážkou hodnocení předsednictví souvisí s odlišností kolektivních zájmů EU a zájmů národních - měří se úspěch na základě prospěchu celé EU, nebo předsedajícího státu? Při odpovědi na tuto otázku nezbyvá než připustit, že existují různá subjektivní hodnocení v závislosti na postavení hodnotícího. Vystává však další problém a to jak měřit úspěch. Pouhé statistické údaje jsou zavádějící a nedostatečné, protože neposkytují informace o kontroverznosti agendy, postoji dalších aktérů a celkově o obtížnosti jejího prosazování. Rozdílné názory na tuto obtížnost dále přispívají k subjektivnosti hodnocení. Je také nutné reálně zhodnotit možnosti státu na základě jeho velikosti, ekonomické síly a dalších faktorů utvářejících jeho strukturální moc a aktuální nálady mezi členskými státy – například na základě nových informací došlo k názorovému posunu a je tedy agendu snazší nebo naopak těžší prosadit. Z předcházejících řádků tedy jasně vyplývá, že úspěšnost předsednictví je relativní a těžko uchopitelný pojem.³⁵

K jeho lepšímu pochopení nám pomůže, pokud si provedeme patřičné rozdělení. Kaniok ve své knize upozorňuje na odlišení vlivu a hodnocení předsednictví. V kapitole Funkce předsednictví jsme si představili jakým způsobem je tento vliv uplatňován. Zde se blíže podíváme na faktory, jež tento vliv mohou omezit a vést k obsahovému selhání předsednictví. Prvním z nich je nekvalitní příprava, která může ohrozit celý průběh i kvalitu předsednictví. Předsedající stát musí sestavit plán meetingů, vytvořit jejich náplň a priority předsednictví ve

³⁵ KANIOK, Petr – SMEKAL, Hubert: *České předsednictví v Radě EU: politický standard, mediální katastrofa*. Politologický časopis, 2010, č. 1, s. 43-44.

spolupráci s dalšími zeměmi týmového předsednictví, najmout dostatek kvalifikovaného personálu od hostesek po předsedy různých pracovních skupin, uspořádat výběrová řízení na dodavatele různých potřeb a další. Jedná se o velice zdlouhavý proces vyžadující dostatečný časový předstih, zejména pro státy, jež se s předsednictvím potýkají poprvé. Aby nebyl omezen vliv ve funkci administrátora a manažera je potřeba spolupracovat s GS Rady, který disponuje podrobnou znalostí fungování EU a poskytuje odborné a technické rady pro jeho vykonávání.³⁶ K výkonu funkce reprezentanta je zase potřeba dostatečný počet odborných pracovníků a kvůli provázanosti rozhodovacího procesu spolupráce s dalšími institucemi EU. Klíčovým však zůstává postoj zaujatý předsedajícím státem. Ole Elgström a Jonas Talberg ve své práci rozlišují racionální přístup, kdy je hlavním cílem státu prosazovat národní zájem, což může vést ke konfliktu s dalšími aktéry, a přístup sociologický, kdy se stát chová tak, jak je od něj očekáváno, což zase vede k jeho lepšímu hodnocení. Malé státy pak většinou volí spíše sociologický přístup vědomi si své omezené strukturální moci, zatímco velké státy při rozhodování takto omezeny nejsou.³⁷

Podle Adriana Schouta „...je dobré předsednictví to, které uspělo ve svých programových cílech, prokázalo dobré organizační a mediační schopnosti a při jeho hodnocení převážil pozitivní tón.“³⁸ Aby bylo hodnocení objektivní je nutné posoudit okolnosti, za kterých předsednictví vykonávalo svoji funkci a strukturální možnosti státu. Autoři se ovšem při zhodnocení těchto okolností liší, protože je prováděno pomocí kvalitativních soudů. Hodnocení tak získávají tendenci být poměrně subjektivní a stávají se „ohebnými“.

36 Tamtéž, s. 56.

37 ELGSTRÖM, Ole – TALLBERG, J.: *Conclusion: Rationalist and sociological perspectives on the Council Presidency*. In: ELGSTRÖM, Ole (ed.): *European Union Council Presidencies: A comparative perspective*. Taylor and Francis Group 2004, s. 191-205.

38 KANIOK, P.: c. d., s. 110.

5. České předsednictví Radě EU

Nyní po shrnutí teoretického základu předsednictví Radě EU se podíváme na případovou studii předsednictví ČR. Tato část je rozdělena do dvou kapitol. V první z nich zhodnotíme obsahovou stránku českého předsednictví a její provedení. Toho docílíme tak, že si postupně představíme konsensuální zájmy napříč českým politickým spektrem, požadavky EU na projednávanou agendu a porovnáme je se zvolenými prioritami předsednictví. Ke komplexnímu zhodnocení obsahové části předsednictví je nutné seznámit se ještě s reálným průběhem předsednictví, který se může od plánovaných priorit značně lišit. Učiníme tak v podkapitole 5. 1. 5. V poslední podkapitole první části nakonec zhodnotíme úspěšnost obsahové stránky předsednictví. Ve druhé části se budeme věnovat formě předsednictví skrze jeho mediální obraz. Nejdříve zjistíme jestli mají média vliv na názor veřejného mínění a na jeho informovanost. V následujících podkapitolách se seznámíme s tím, jak je veřejné mínění utvářeno.

5.1. Obsah českého předsednictví

Jedním z prvních úkolů, kterým musí předsedající stát při přípravě svého předsednictví čelit je stanovení priorit. Ty bývají odrazem národního zájmu. Na české politické scéně ovšem panují rozkoly ohledně jeho podoby.³⁹ Vzhledem k tomu, že se jedná o „jízdní řád“ EU s dopadem na členské země i vnitřní politiku předsedajícího státu, jejich nevhodné zvolení, popřípadě nevhodné vykonávání, by mohlo vyvolat konflikt na obou těchto úrovních a přispět k negativnímu hodnocení předsednictví. Ke kompletnímu zhodnocení je dále nutné přihlídnout ke zvládnutí neplánovaných událostí, kterým muselo předsednictví čelit. Nejdříve si přiblížíme, co představuje národní zájem.

³⁹ DRULÁK, Petr: *Jediný národní zájem, na němž jsme se dokázali shodnout a naplnit ho, byl vstup do Evropské unie*. Mezinárodní politika, 2010, č. 5.

5. 1. 1. Co je národní zájem

Encyklopedie Britannica ho definuje takto: „Ačkoliv existuje mnoho variací realismu, všechny využívají jako základ národní zájem a boj o moc. Podle realismu existuje stát v anarchickém mezinárodním prostředí, ve kterém je závislý na vlastních schopnostech nebo síle k prosazení národního zájmu. Nejdůležitějším národním zájmem je přežití státu.“⁴⁰ Tato definice ovšem není vyčerpávající a postrádá určité důležité rysy. Například Petr Drulák dále uvádí: „Národní zájem by měl odkazovat k něčemu, co je trochu dlouhodobější, co rezonuje ve společnosti, a nikoli k něčemu, co se mění s každou vládou nebo co je pouze stranický zájem.“ Dále je podle něj nutné zejména pro ČR, jako malý neoliberální stát, přehodnotit přístup k národnímu zájmu, který je podle liberální tradice pouze agregátem zájmů individuálních, a vytvářet ho na základě všeobecné shody.⁴¹ V našem případě se ho pokusíme nalézt průsečíkem shodných zájmů parlamentních politických stran.

5. 1. 2. Národní zájem ČR

Politické strany mají o národním zájmu ČR rozdílné názory. Problematice se blíže věnuje Petr Drulák ve své práci *The Czech EU Presidency: Background and priorities*.⁴² Dle jeho názoru se v ČR po pádu Sovětského svazu vytvořili dvě rozdílné skupiny okolo Václava Klause a Václava Havla – disidenti a neoliberálové. Disidenti upřednostňovali integraci v rámci EU skrze kulturu a kultivaci na základě Vyšegrádské čtyřky a spolupráci s USA jako vojenského garanta bezpečnosti. Zatímco neoliberálové upřednostňovali ekonomickou dimenzi spolupráce před dimenzí politickou a jejich cílem byla spíše CEFTA, OECD, IMF a další. Shoda panovala pouze na členství v EU a NATO. I když neoliberální skupina viděla v EU pouze prostředek ekonomické prosperity, zatímco Havel oceňoval její politickou dimenzi. V obou případech se tyto organizace měly stát garantem a vzorem demokracie.

40 *National Interest*. Encyclopedia Britannica, <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/1082114/national-interest> (5. 6. 2010)

41 DRULÁK, P.: c. d., s. 19.

42 DRULÁK, P: *The Czech EU Presidency: Background and priorities*. Notre Europe 2008, Studies and Research 67.

V současnosti lze na politické scéně identifikovat čtyři skupiny zastávající různé zahraničněpolitické priority – atlantisty, europeisty, internacionalisty a autonomisty. Nejvýraznějším představitelem atlantistů je ODS, která podporuje členství v EU jen v ekonomických otázkách a hlubší politickou a bezpečnostní spolupráci vidí jako oslabení vztahů s hlavním partnerem – USA a NATO. ČSSD v současnosti dominují evropeisté, kteří upřednostňují spolupráci s EU. Existuje zde ovšem i silné křídlo internacionalistů, kteří považují za nutnou spolupráci s EU i s USA. Dle jejich názoru se spolupráce s těmito dvěma aktéry nevyklučuje, ale doplňuje. Tento přístup nalezneme i u Strany zelených a KDÚ-ČSL. Za autonomisty bychom označili KSČM, která odmítá spolupráci s USA i EU. Přesto považuje integraci do evropských struktur za nevyhnutelnou.

Během českého předsednictví se tak vláda nacházela v obtížné pozici. Dominantní postavení v ní měla atlantická ODS, která musela spolupracovat se dvěma menšími internacionálními subjekty. Existoval zde také konflikt mezi Topolánkem a prezidentem Klausem, který má jako zakladatel ODS významný neformální vliv využívající ke kritice ODS a EU. Vládní většina byla navíc nejasná. Tato situace přispívala opozici vyděračským potenciálem a za umírněnost v období šesti měsíců předsednictví požadovala schválení Lisabonské smlouvy a další politické ústupky.⁴³

Jak již autor uvedl panuje mezi českými politickými stranami shoda o členství v EU, kterou schvaluje i jinak kritická KSČM. Rozpory se ovšem objevují v důvodech členství, v jeho podobě a prioritách. Přesto, i když byla vládní ODS spíše atlanticky zaměřená a na EU nahlíží spíše jako na ekonomického partnera, byl v jejím zájmu hladký průběh předsednictví, aby nebyl vztah s EU narušen. I evropeisté a internacionalisté považují EU za strategického partnera a bylo tedy v jejich zájmu během předsednictví obstát. Autonomisté z KSČM považují integraci do struktur EU za nevyhnutelnou a mají tedy zájem na úspěšném průběhu předsednictví, i když jejich pohled na možnosti ČR

43 DRULÁK, P.: *The Czech EU Presidency: Background and priorities*. Notre Europe 2008, s. 14.

je poněkud skeptičtější.⁴⁴ Okolo úspěšného zvládnutí šestiměsíčního řízení EU tak existuje shoda. Lze také nalézt průsečíky zájmů v jednotlivých oblastech agendy EU.

V oblasti institucionální struktury se aktéři shodnou na nutnosti prosazovat „*efektivní a transparentní fungování evropských institucí*“ a „*...na tom, že by EU měla být otevřenější a demokratičtější.*“ S těmito dvěma cíli se úzce pojí volby do EP, jmenování EK a schvalování Lisabonské smlouvy. Zatímco ohledně vybírání nových představitelů evropských institucí spor není, Lisabonská smlouva obsahuje třecí plochy. Například ČSSD považuje LS za krok k dosažení otevřenosti a zmenšení demokratického deficitu, ODS v ní naproti tomu vidí cestu k dosažení efektivnosti, ovšem na úkor demokracie. Dalším konsensuálním zájmem je zahrnutí národních parlamentů do rozhodovacího procesu EU.⁴⁵

V otázce rozšiřování se politické strany shodují na nutnosti přijmout další členy, ale na základě různých důvodů. ODS a prezident Klaus považují rozšiřování jako způsob omezení integrace, zatímco zastánci EU jako Zelení a ČSSD sice podporují rozšiřování, které ovšem nesmí integraci závažněji zpomalovat. Rozšíření by se mělo týkat zejména západního Balkánu, i když jistý nesoulad panuje o harmonogramu a o tom zda by země měli být přijaty postupně nebo zároveň. Stanovisko ohledně politiky vůči státům východní Evropy je poměrně nejasné. Politické strany sice souhlasí s jejich přibližováním strukturám EU, prozatím je však upřednostňována spolupráce před plným členstvím.⁴⁶

V problematice vnitřního trhu a ekonomické politiky lze mezi zájmy politických stran také nalézt mnohé průsečíky. Jedná se například o zrušení přechodných období na volný pohyb pracovních sil, potřebu regulační reformy zaměřené na snížení administrativní zátěže pro malé a středně velké podnikatele, podpora výzkumu a vývoje,

44 RANDSDORF, Miloslav: *Přístup KSČM k předsednictví ČR v Radě Evropské unie*. Tisková zpráva, <http://www.kscm.cz/article.asp?thema=2665&item=38274&category=&previev=archiv> (28. 5. 2010)

45 KARLAS, Jan a kol.: *Jak předsedať Evropské unii? Návrh priorit předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009*. Praha, Ústav mezinárodních vztahů 2008, s. 37.

46 Tamtéž, s. 53-54.

rozhýbání jednání o další liberalizace světového obchodu a výrazné změny výdajové strany společného rozpočtu EU, zejména položky společné zemědělské politiky (dále SZP), která představuje největší zátěž. S touto úzce souvisí i odstranění diskriminace při realizaci SZP pro nové státy.⁴⁷

SZBP ve svém úzkém pojetí představuje specifickou kategorii. ČR v ní nemůže aspirovat na výraznějšího tvůrce zahraničních vztahů EU, nejen kvůli své omezené strukturální moci. SZBP se ovšem kříží s dalšími agendami EU – například s justicí a vnitřní bezpečností na základě boje s organizovaným zločinem a řešením imigrace, ekonomikou nebo rozšiřováním, ve kterých ČR může uplatňovat určitý vliv.⁴⁸

Zájmy ve věcech spravedlnosti a vnitřních věcí se protínají zejména v agendě migrace. A to v rámci migrace pro občany členských zemí, přistěhovalectví do EU z nečlenských zemí a vízový režim s USA. Politické strany v ČR se shodují na zrušení přechodných období na volný pohyb pracovních sil a prosazování východní dimenze imigrační politiky, ve které může ČR nabídnout své zkušenosti. Nemělo by ovšem dojít k situaci, kdy by měli v migrační politice výhodnější pozici nečlenská země před novými členskými. Dalším aspektem je snaha o odstranění nerovné pozice při udělování víz do USA.⁴⁹

5. 1. 3. Agenda EU

Středem pozornosti v oblasti institucionálních otázek bylo bezesporu schvalování LS. Požadavky na české předsednictví se měly odvíjet na základě tří možných scénářů. Za prvé, LS bude schválena před začátkem předsednictví. V takovém případě by se ČR zaměřila na uplatnění změn v ní obsažených. Pokud by došlo ke zpoždění ratifikačního procesu, hlavním úkolem ČR by bylo zaměřit se na jeho zdárné završení. Třetí scénář předpokládá ukončení ratifikačního procesu. V takové situaci by bylo zájmem EU, aby ČR

47 Tamtéž, s. 74-76.

48 Tamtéž, s. 88-89.

49 Tamtéž, s. 107-109.

nalezla náhradní postup při řešení institucionálních otázek.⁵⁰ Oblast rozšiřování je do značné míry závislá na procesu schvalování LS. Pokud nedojde k jejímu schválení, lze očekávat zpomalení přístupových jednání na základě obav ze schopnosti institucionální struktury EU fungovat po dalším rozšíření. Naopak v případě schválení LS by se EU mohla plně zaměřit na řešení problematiky přijímání dalších členů v oblasti západního Balkánu.⁵¹

V oblasti ekonomiky a vnitřního trhu byla v období předsednictví důležitá konkurenceschopnost v globalizovaném světě. Té se má docílit zlepšením podnikatelského prostředí pro malé a středně velké podnikatele, zvýšením flexibility pracovního trhu i zaměstnanců skrze program „flexisecurity“ a regulační reformou jež má snížit administrativní zátěž podnikatelů. Dalšími důležitými aspekty je podpora výzkumu a vývoje, dotvoření vnitřního trhu, vyřešení otázky přechodných období pro volný pohyb pracovníků, liberalizace vnější obchodní politiky, energetika a životní prostředí, zdanění energetických produktů a elektřiny a restrukturalizace výdajů společného rozpočtu EU, zejména SZP.⁵²

Jak jsme se již seznámili v předchozí kapitole, oblast SZBP je těžko definovatelná, protože se prolíná s dalšími oblastmi. Při jejím vykonávání je pozornost kladena na zvládnutí neočekávaných mezinárodních krizí a plánované summity, zejména na ty s Ruskem a USA.⁵³ V oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí je zájmem EU dokončení Haagského programu a vytvoření programu následujícího. Dále pak řešení azylové a migrační politiky a rozvoj netrestněprávní soudní spolupráce.⁵⁴ V následující kapitole si představíme české priority a zhodnotíme do jaké míry se shodovali s agendou EU a českým národním zájmem, nebo-li průsečíkem zájmů českých politických stran.

50 Tamtéž, s. 33-37.

51 Tamtéž, s. 49-52.

52 Tamtéž, s. 68-74.

53 Tamtéž, s. 86-88.

54 Tamtéž, s. 103-107.

5. 1. 4. Priority českého předsednictví

Priority předsednictví se vyvíjeli již od roku 2007. Prvním vydaným dokumentem nastiňujícím české zaměření byly *Prioritní oblasti předsednictví České republiky v Radě Evropské unie v prvním pololetí roku 2009*. V roce 2008 byl dále vydán dokument *Sektorové priority Českého předsednictví EU 2009*, který určoval aktivity v jednotlivých odvětvích Rady. Ve stejném období byl vydán i *18měsíční program Francie, České republiky a Švédska*. Nedlouho po začátku předsednictví byl EP představen finální dokument *Pracovní program českého předsednictví 1.1. až 30.6. 2009 "Evropa bez bariér"*. Všechny tyto dokumenty byly vytvořeny Útvarem místopředsedy vlády pro evropské záležitosti.⁵⁵ S prioritami jsou úzce spojeny i různé slogany, které dotvářejí a upřesňují podobu předsednictví. K propagaci předsednictví sloužil kontroverzní slogan a klip „Evropě to osladíme“, který byl nejen při svém překladu do angličtiny chápán dvěma rozdílnými způsoby. Jedna skupina, ke které se řadil i prezident Klaus, v něm viděla rozpuštění se v Evropě, zatímco druhá skupina se snažila poukázat schopností ČR Evropě prospět. Druhým sloganem je „Evropa bez bariér“, který se snaží navazovat na „Návrat do Evropy“ prvních 20ti let po pádu komunismu a upozorňuje na přetrvávající překážky v EU. ČSSD i ODS se navzdory rozdílným názorům v mnoha otázkách na tématu odstraňování bariér shodnou.

Finální dokument *Pracovní program českého předsednictví 1.1. až 30.6. 2009 "Evropa bez bariér"* shrnuje podobu českých priorit do zkratky 3E – ekonomika, energetika a Evropa ve světě. Porovnáme-li priority zmíněné v dokumentu s agendou EU a českými konsensuálními zájmy, zjistíme, že se v převážné míře shodují. Vyjímkou je například LS, které je věnováno pouze několik řádku a je zde pouze uvedeno, že bude představovat „významnou otázku roku 2009“, což implikuje poněkud zdráhavý postoj. V dalších oblastech je již dokument specifitější a obsahem kopíruje agendu EU a české zájmy tak jak jsme si je představili. Až na LS tedy priority českého předsednictví

⁵⁵ Všechny zmíněné dokumenty jsou dostupné online:
<http://www.euroskop.cz/708/sekce/dokumenty-k-predsednictvi/>

nepředstavovaly zdroj k výraznějším konfliktům na české ani evropské politické scéně, který by mohl vést k negativnímu hodnocení.

5. 1. 5. Průběh předsednictví

Některé priority byly ovšem zastíněny událostmi na mezinárodní scéně a potvrdilo se tak pořekadlo, že „*předsednictví nedělá agendu, ale že agenda dělá předsednictví.*“⁵⁶ Například priority v oblasti ekonomiky byly na základě finanční krize odsunuty do pozadí.⁵⁷ Evropská rada k jejímu řešení přijala v prosinci 2008 *Evropský plán hospodářské obnovy*, který měl dvě části – finanční injekce do evropské ekonomiky a podporu vědy, výzkumu a vzdělání.⁵⁸ Její návrhy v březnu 2009 ve svém usnesení podpořil i Evropský parlament. Česká vláda však dala jasně najevo, že s prvním bodem nesouhlasí, když ji premiér Miroslav Topolánek označil za cestu do pekel. Tento výrok vyvolal konflikt v ČR i v zahraničí nejen kvůli zabarvení, na které není bruselská etiketa zvyklá. Například podle britských novin *The Guardian* tak byly odhaleny rozdílné názory na řešení krize mezi Velkou Británií, Francií a USA na straně jedné a Německem, ČR a některými dalšími státy, které odmítají stimulační balíčky, na straně druhé.⁵⁹ ČR se tak společně s Německem ocitla v menšině a byla za tento přístup kritizována. Tato kritika byla vůči ČR ještě silnější kvůli jejímu předsednictví a narušení nestranné pozice vyjednavče. Na české politické scéně se proti němu ohradila opozice, která stimulační balíčky podporovala a pohrozila ukončením tolerance vládního kabinetu, který v tu dobu již úřadoval v demisi.⁶⁰ Pravicové vládě byla totiž pár dní před touto událostí

56 BRAUN, Mats.: *Předsednictví za ekonomické recese*. Mezinárodní politika, 2009, č. 7, s. 10.

57 KRÁL, David a kol.: *The 2009 Czech EU Presidency: Contested Leadership at a Time of Crisis*. Stockholm, Swedish Institute for European Policy Studies 2009, s. 42.

58 *Plán evropské hospodářské obnovy*. Sdělení Komise Evropské Radě, 26. 11. 2008.

59 TRAYNOR, Ian: *Obama's rescue plan is 'road to hell', claims EU president*. *Guardian*, <http://www.guardian.co.uk/business/2009/mar/25/obama-rescue-eu-criticism> (2. 6. 2010)

60 *ČSSD hrozí, že nenechá vládu dokončit předsednictví, sama vládnout nechce*. *Novinky.cz*, <http://www.novinky.cz/domaci/164905-cssd-hrozi-ze-nenecha-vladu-dokoncit-predsednictvi-sama-vladnout-nechce.html> (10. 6. 2010)

61 PAROUBEK, Jiří: *Jakou filozofii státního rozpočtu? ČSSD*, <http://www.cssd.cz/media/projevy-a-clanky/jakou-filozofii-statniho-rozpoctu> (26. 5.

vyslovena nedůvěra, jejíž hlasování opozice navrhla na základě spoluúčasti premiérova poradce v kauze Petra Wolfa.⁶² S otázkou finanční krize je spojena i vlna protekcionistických snah a to zejména ze strany Francie. ČR se podařilo tyto tendence omezit na neformálním summitu hlav států a předsedů vlád k finanční a ekonomické krizi 1. března, což je považováno za jeden z úspěchů předsednictví.⁶³

Když si ČR vybrala za jednu z priorit energetiku, bylo to považováno za sebevědomí počin. Pohybuje se v ní totiž množství protichůdných zájmů. O to více je překvapující, že právě energetika je považována za největší úspěch českého předsednictví. A to zejména v situaci plynové krize, kdy se podařilo donutit „sedmadvacítku“ jednat jednomyslně – bylo dosaženo obnovení dodávek a monitoringu toku zemního plynu na území Ukrajiny. Přesto nebylo nijak zajištěno, že se krize nebude opakovat. Tato neobvyklá soudržnost byla dopadem krize, která postavila všechny státy před „společného nepřítele“. V časech klidu dominují protichůdné zájmy a přehlížení korupčních aktivit spojených s dodávkami plynu. Dalším úspěchem českého předsednictví v oblasti energetiky, ačkoliv ho bylo dosaženo na základě poněkud benevolentnějšího přístupu, je přijetí třetího liberalizačního balíčku pro energetický trh, který přináší tzv. „unbundling“, nebo-li striktní oddělení výrobců energie a majitelů energetických rozvodných sítí – má tak být dosaženo snížení cen pro konečného spotřebitele.⁶⁴ Podle komisaře pro energetiku „...se nikdy v historii EU žádnému předsednictví nepodařilo přijmout tolik energetické legislativy jako českému.“ Méně výrazných výsledků bylo dosaženo v oblasti diversifikace zdrojů. Na pražském summitu *Jížní koridor – nová hedvábná stezka* se podařilo donutit Turecko, aby odstoupilo od svých požadavků, a Češi zajistili investici do plynovodu Nabucco, přesto se nepodařilo dosáhnout pokroku na summitu EU-Rusko, kde představitelé EU nadále stáli za *Energetickou*

2010)

62 *Topolánková vláda končí*. Aktuálně.cz, <http://aktualne.centrum.cz/domaci/politika/clanek.phtml?id=632839> (30. 5. 2010)

63 KOUBOVÁ, Kateřina: *Česko vneslo do Unie nový vítr*. MF DNES, 2009, 1. července 2009, E1.

64 *Energetický balík*. Euroskop.cz, <http://www.euroskop.cz/8448/11502/clanek/aktualizace-energeticky-balik> (7. 7. 2010)

chartou a rusové požadovali smlouvu jinou.⁶⁵

Třetí soubor priorit představovala EU ve světě. V tomto rámci byly nejočekávanějšími událostmi reprezentování EU na summitu G20 začátkem dubna, vyjednávání s novou administrativou USA, spolupráce s Ruskem zejména na plánovaném summitu koncem května, spolupráce se státy východní Evropy – program Východního partnerství a postup při přijímání členů v oblasti západního Balkánu. Počátkem ledna přibýlo ještě řešení konfliktu na Blízkém východě.

Na summitu G20 v Londýně reprezentoval EU premiér Topolánek, který i přes původní obavy z jeho liberálního přístupu řešení ekonomické krize, nepředstavoval překážku k dosažení konsenzu ohledně řešení krize finanční podporou světového trhu.⁶⁶ V rámci transatlantických vztahů byl domluven summit EU-USA, který byl ovšem na žádost USA společně s jednáním Transatlantické ekonomické rady odložen. 5. dubna ovšem proběhl v Praze neformální summit, na kterém se jednalo zejména o omezení šíření jaderných zbraní, věznic z Guantanamo a přijetí Turecka. Vzhledem k tomu, že se jednalo o neformální summit nebyly uzavřeny žádné oficiální smlouvy. Pozitivněji vyzněl summit EU-Kanada, kde došlo ke shodě ohledně odmítnutí protekcionismu.⁶⁸ ČR také iniciovala projekt Východního partnerství, který lze považovat za úspěch českého předsednictví vzhledem ke krizím a náporu unijní agendy, které zaměstnávali české politiky a úředníky. Projekt má svůj původ v dokumentu „*Evropská sousedská politika – čas jednat*“ z roku 2008. Spolupráce má však své limity, které představuje zejména paralelní projekt *Černomořské synergie* a vliv Ruska. Válka v Gruzii ukázala, že Rusko je nadále velice aktivní ve snahách prosadit svůj vliv na země bývalého Sovětského svazu. Projekt Východního partnerství vedoucí k

65 MAŠA, Pavel: *Lepší než se čekalo*. Mezinárodní politika, 2009, č. 7, s. 6-8.

66 ŠVAMBERK, Alex: *Topolánek ohrožuje konsensus na summitu G20*. Novinky.cz, <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/164894-topolaneck-ohrozuje-konsensus-na-summitu-g20.html> (15. 6. 2010)

67 *Evropský tisk: Summit G20 byl pozitivním signálem*. IDNES.cz, http://ekonomika.idnes.cz/evropsky-tisk-summit-g20-byl-pozitivnim-signalem-f6s/-eko-zahranicni.asp?c=A090403_165502_eko-zahranicni_kv (16. 7. 2010)

68 FAJKUSOVÁ, Blanka: *Mezi Gazou a Soulem – České předsednictví v oblasti vnějších vztahů*. Mezinárodní politika, 2009, č. 7, s. 14.

politickému, ekonomickému a právnímu sblížení – „europeizaci“ – vzbuzuje v Rusku nevoli. Projekt má podle kritiků také několik slabín – disponuje pouze omezenými prostředky a jedná se o výsledek kompromisu, který je podle některých příliš ambiciózní a podle jiných nedostatečný.⁶⁹

V oblasti rozšiřování EU české předsednictví postoupilo přihlášku Černé Hory k dalšímu jednání a registrovalo také nového zájemce, Albánii. Dále se pak vyvíjela jednání s Tureckem, kde byla například otevřena 16. kapitola – Daně.⁷⁰ ČR se také angažovala při řešení konfliktu v Gaze kam odjel ministr zahraniční Karel Schwarzenberg, společně s vysokým představitelem pro SZBP a komisařkou pro vnější vztahy, na svoji první zahraniční cestu v rámci předsednictví vyjednávat o míru. Jednání se paralelně účastnil i francouzský prezident Nicolas Sarkozy. Delegaci EU pod Schwarzenbergovým vedením se podařilo uzavřít úmluvu o posílání humanitární pomoci do oblasti Gazy⁷¹ a 18. ledna ve spolupráci s francouzskou delegací i uzavření příměří mezi nepřátelými stranami.⁷²

Ačkoliv nebyly institucionální otázky v prioritách českého předsednictví příliš zdůrazněny, situace schvalování LS neumožnila se tomuto tématu vyhnout. ČR se v počátcích příprav svého předsednictví musela mimo jiné připravit na tři scénáře – LS vejde v platnost před začátkem předsednictví, bude odložena nebo zamítnuta. Nakonec předsednictví probíhalo na základě druhého scénáře kvůli výsledkům irského referenda, jež proběhlo v polovině roku 2008.⁷³ ČR tak musela čelit otázce opakovaného referenda v Irsku a procesu schvalování na vlastním území. Mimo prezidenta Klause, který je svým kritickým

69 SCHNEIDER, Jiří: *Východní partnerství: trvalý přínos nebo pomíjivá epizoda?* Mezinárodní politika, 2009, č. 7, s. 10.

70 *Výsledky českého předsednictví v Radě EU*. EU2009.cz, 5. 6. 2010, s. 1.

71 *Schwarzenberg jednal o příměří v Gaze, slíbil tam poslat české odborníky*. iDNES.cz, http://zpravy.idnes.cz/schwarzenberg-jednal-o-primeri-v-gaze-slibil-tam-poslat-ceske-odborniky-1nb-/zahranicni.asp?c=A090117_104339_zahranicni_stf (1. 7. 2010)

72 *Hamas přistoupil na příměří, Izrael začal stahovat vojáky z Gazy*. iDNES.cz, http://zpravy.idnes.cz/hamas-pristoupil-na-primeri-izrael-zacal-stahovat-vojaky-z-gazy-p8t-/zahranicni.asp?c=A090118_133419_zahranicni_ipl (1. 7. 2010)

73 VOLFÍK, Štěpán: *Jediné referendum ohledně schválení Lisabonské smlouvy začalo, v Irsku*. iHNed.cz, <http://zahranicni.ihned.cz/c1-25359680-jedine-referendum-ohledne-schvaleni-lisabonske-smlouvy-zacalo-v-irsku> (5. 7. 2010)

postojem znám, a KSČM panovala na české politické scéně ohledně nutnosti schválit LS poměrně výrazná shoda. I část skeptické ODS začala postupně schválení podporovat.⁷⁴ Smlouva byla nakonec Parlamentem schválena a její ratifikaci oddaloval pouze prezident a skupina senátorů.⁷⁵ ČR také přispěla při vyjednávání s Irskem o druhém referendu, což je považováno za jeden z výrazných úspěchů předsednictví.⁷⁶

Nejvýznamnějším zlomem byl pád vlády, který mnozí označují jako konec předsednictví, i když se podobná situace již stala například v Dánsku v roce 1993 a v Itálii v roce 1996 bez závažnějších dopadů.⁷⁷ České předsednictví samozřejmě reálně neskončilo a v čele EU nadále stála vláda v demisi, která ovšem nemohla počítat s důvěrou v zahraničí. Významnou postavou v této situaci se stal prezident Klaus, který měl v rukou osud vlády. Tato situace zneklidňovala evropské politiky, neboť se v čele předsedajícího státu objevila euroskeptická osoba kritizující LS a to v průběhu její ratifikace.⁷⁸ Tyto obavy byly částečně uklidněny, když na základě dohody ODS, ČSSD a Strany zelených vznikla úřednická vláda pod vedením Jana Fischera, který nakonec vedl i červnový summit EU, kde se projednával osud LS.⁷⁹ České předsednictví tak prodělalo několik neúspěchu, ale i úspěchů a nelze ho označit za naprosté selhání, jak je občas prezentováno ani za hrozbu pro chod EU.⁸⁰

74 KARLAS, J. a kol.: c. d., s. 37-38.

75 KOSTKA, Petr: *Senát schválil Lisabonskou smlouvu*. Senát PČR, Tisková zpráva. <http://www.senat.cz/zpravodajstvi/zprava.php?id=575>

76 Český vicepremiér A. Vondra se setkal s irským ministrem zahraničních věcí M. Martinem. EU2009.cz, <http://www.eu2009.cz/cs/news-and-documents/news/czech-deputy-prime-minister-a--vondra-meets-irish-minister-for-foreign-affairs-m--martin-9536/> (13. 7. 2010)

77 LOBJAKAS, Ahto: *EU Power Vacuum Threatens As Czech Government Falls*. Radio Free Europe, http://www.rferl.org/content/EU_Power_Vacuum_Looms_As_Czech_Government_Falls/1516685.html (20. 7. 2010)

78 GERMANI, Joseph: *Assessing the Czech EU Presidency*. Diplomatic Courier 2009, <http://diplomaticcourier.org/kmitan/articleback.php?newsid=376> (22. 6. 2010)

79 Klaus už nechce stát v čele EU. ČTK, http://byznys.lidovky.cz/klaus-uz-nechce-stat-v-cele-eu-djr-/statni-pokladna.asp?c=A090513_193940_In_domov_tai (26. 6. 2010)

80 GERMANI, Joseph: c. d.

5. 1. 6. Příčiny negativního hodnocení

V předchozích kapitolách jsme si představili národní zájem ČR, agendu EU a priority, které byly vytvořeny za účelem předsednictví. ČR se však musela, potýkat s některými nepředvídatelnými a neodkladnými okolnostmi, jež některé z těchto priorit odsunuly do pozadí. Jednou z nich byla i ekonomická krize, jejíž řešení vyvolalo značné konflikty. Největší debaty se vedli ohledně finančních injekcí a protekcionismu a to na české i evropské politické scéně. Protekcionistické snahy byly odmítnuty na neformálním summitu evropských zemí 1. března i na summitu EU-Kanada.⁸¹ Významnější konflikt byl zaznamenán v otázce finanční podpory. Ačkoliv zde existuje společný zájem – stabilizace finančního trhu – existují rozdílné názory na jeho dosažení. V situaci, kdy se ČR postavila proti dalším finančním podporám sklidila kritiku od států a institucí zastávající názor opačný. Podobný vývoj byl zaznamenán i na domácí politické scéně, když vládní kabinet čelil kritice opozice.

Institucionální otázky a hlavně schvalování Lisabonské smlouvy otevřelo také množství sporů. Tento dokument odhaluje konflikt uvnitř české politické scény – ta se sice shodla na nutnosti vstoupit do EU, na jejím dalším vývoji již nikoliv. ČSSD hlubší integraci a tedy i LS takřka bezvýhradně podporovala a její schválení bylo podmínkou pro toleranci pravicového vládního kabinetu. Proti smlouvě výrazněji nevystupovali ani Zelení a KDU-ČSL. Tento soulad je důsledkem evropského a internacionálního zaměření zmíněných stran. Proti se nejdříve postavila atlanticky zaměřená ODS, jejíž část se později ke schválení přiklonila kvůli vzrůstajícímu nátlaku opozice a zahraničních politiků.⁸² Schválení smlouvy poté oddalovala pouze stížnost skupiny senátorů ODS u Ústavního soudu a nové požadavky Václava Klause. Tato rozpolcenost uvnitř ODS a celé české politické scény nakonec přispěla k prodlužování procesu schvalování LS a potažmo kritice ČR, která ještě

81 AKRMAN, Libor: *Výsledek summitu: Žádné náznaky protekcionismu se neobjevují.* iHNed.cz, <http://ekonomika.ihned.cz/c1-35001730-vysledek-summitu-zadne-naznaky-protekcionismu-se-neobjevuji> (8. 7. 2010)

82 *Dva roky útrap – česká cesta ke schválení Lisabonu.* ČT24, <http://www.ct24.cz/domaci/71436-dva-roky-utrap-ceska-cesta-ke-schvaleni-lisabonu/> (18. 7. 2010)

posílila po pádu vlády. Ten byl do určité míry také důsledkem rozdílných názorů na evropskou integraci a tedy i podobu českého národního zájmu, když poslanci ODS Schwippel a Tlustý odůvodnili svoje hlasování na základě podpory části ODS pro LS.⁸³ Tyto skutečnosti zásadním způsobem přispěli k negativnímu hodnocení ČR.

Předsedající vládní kabinet musel nehledě na své výsledky a projednávanou agendu již od počátku čelit kritice hlavní opoziční strany ČSSD. Podle článku Ivany Jemelkové byly tyto útoky zapříčiněny úspěšným vedením předsednictví, které se pro Paroubka stalo „zlým snem“, neboť narůstaly preference vlády.⁸⁴⁸⁵ Vzhledem k tomu, že ČSSD je proevropsky zaměřenou politickou stranou, zdá se iniciace hlasování o nedůvěře v průběhu předsednictví na základě kauzy Petra Wolfa bez alternativního řešení nepravděpodobným. Za těchto okolností lez růst preferencí vlády, potažmo snahu opozice tomuto růstu zabránit, považovat za jeden z důvodů pádu vlády. Tuto situaci umožnil i limitovaný zájem české společnosti o evropské záležitosti, který se u nás projevuje například paradoxem, kdy proevropští voliči volí spíše atlanticky zaměřenou ODS a euroskeptici volí proevropskou ČSSD.⁸⁶ V opačném případě by šlo očekávat větší zdráhavost ze strany opozice ze strachu ztráty voličů. Pád vlády, považovaný za největší selhání českého předsednictví, byl tedy důsledkem dvou faktorů. Prvním z nich, který zapříčinil iniciaci hlasování o nedůvěře, byly obavy opozice ze vzrůstajících preferencí vlády. Druhým faktorem byl rozpor uvnitř ODS o podobě národního zájmu vyvolány otázkou Lisabonské smlouvy, který vedl k vyslovení nedůvěry ze strany některých poslanců vládní ODS. Až na výrok Mirka Topolánka o „cestě do pekel“ po pádu vlády nesledujeme výraznější konfliktní události.

83 *Pád vlády v přímém přenosu: Co vás nemělo minout?* Aktuálně.cz, <http://aktualne.centrum.cz/analyzy-a-specialy/clanek.phtml?id=632947> (22. 7. 2010)

84 JEMELKOVÁ, Ivana: *První měsíc v čele Evropy: Jak si češi vedou?* Asociace pro mezinárodní otázky, <http://www.amo.cz/publikace/prvni-mesic-v-cele-evropy-jak-si-cesi-vedou.html> (25. 7. 2010)

85 KOMÁREK, Martin: *Proč se „Brusel“ a média nemilují.* In: BRUNCLÍK, Miloš – KLÍČ, Zbyněk: *Z periferie do centra Evropy: 20 let vývoje vztahů ČR k EU.* CEVRO 2009, s. 187.

86 DRULÁK, P.: *Politika českého nezájmu aneb Rekviem za české předsednictví.* Mezinárodní politika, 2009, č. 7, s. 6.

5. 2. Mediální forma předsednictví

Jak jsem již zmínil v úvodu, české předsednictví čelilo důrazné kritice už před svým začátkem z několika důvodů – jedná se o malý stát, disponuje limitovanou zkušeností s EU, během ekonomické krize bude předsedat stát, který není členem eurozóny, odmítá přijmout LS. Hlasitě kritizovali české předsednictví zejména francouzští politici a média. Tyto faktory společně s provokativní strategií propagace předsednictví zvolenou českou vládou vzbuzovali neobvyklou pozornost médií, která se podle Martina Komárka zabývají evropskými tématy pouze jedná-li se o kontroverzní nebo konfliktní témata a nebo témata přímo ovlivňující život čtenáře.⁸⁷ V následujících kapitolách se zaměřím na vliv této mediální pozornosti na veřejné mínění v ČR.

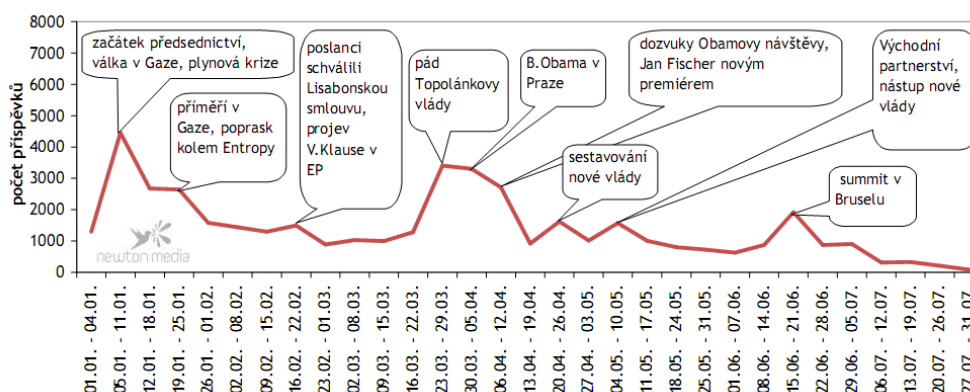
5. 2. 1. Česká média a veřejné mínění

Tato kapitola je založena na mediálních průzkumech společnosti Newton Media a průzkumech veřejného mínění společnosti Factum Invenio. Podíváme-li se na vývoj medializace v grafu č. 1 a porovnáme ho s výsledky průzkumu veřejného mínění v grafu č. 3, zjistíme, že zde existuje závislost. V průběhu prvního měsíce byla předsednictví věnována značná pozornost a to z důvodu konfliktu v Gaze, plynové krizi a také kvůli instalaci plastiky Entropa. Tyto události vzbuzovali pozornost, což se promítlo i do intenzity článku na téma českého předsednictví. S výjimkou Entropy bylo o těchto událostech psáno spíše v pozitivním smyslu, což se promítlo i do vnímání veřejnosti. V období následujících dvou měsíců nastal „mediální klid“, který se do veřejného vnímání odrazil nárůstem osob s nejasným názorem na průběh předsednictví. Tato klidová situace končí v druhé polovině března, kdy je vládě vyjádřena nedůvěra a Mirek Topolánek se vyjadřuje o americkém způsobu řešení krize jako o „cestě do pekel“. Tyto události zapříčinily poměrně radikální nárůst medializace předsednictví a jeho negativního hodnocení, které se postupně promítlo i do názorů obyvatelstva. Překvapující je, že i 8. dubna, tedy více než dva týdny po

87 KOMÁREK, M.: c. d., s. 178-191.

dvou zmíněných událostech zůstává veřejné mínění pozitivní a k nárůstu negativního názoru dochází až v následujících týdnech. K tomuto názorovému zpoždění dochází v důsledku toho, že k výraznému nárůstu negativních zpráv dochází právě až v dubnu, jak nám ukazuje graf č. 2. Ve dvou následujících měsících již nedochází k výraznější proměně míry medializace. V její konotaci nalezneme pouze nárůst ambivalentních článků, což můžeme sledovat nárůstem nerozhodnutých a spíše nepříznivě hodnotících obyvatel.⁸⁸ Na základě těchto pozorování lze konstatovat, že veřejné mínění o EU je do značné míry ovlivňováno médii. Tento předpoklad potvrzuje zejména období po pádu vlády, kdy došlo k výraznějšímu poklesu mínění obyvatelstva o českém předsednictví až o několik týdnů později v době, kdy negativní hodnocení této události médii získalo na intenzitě.

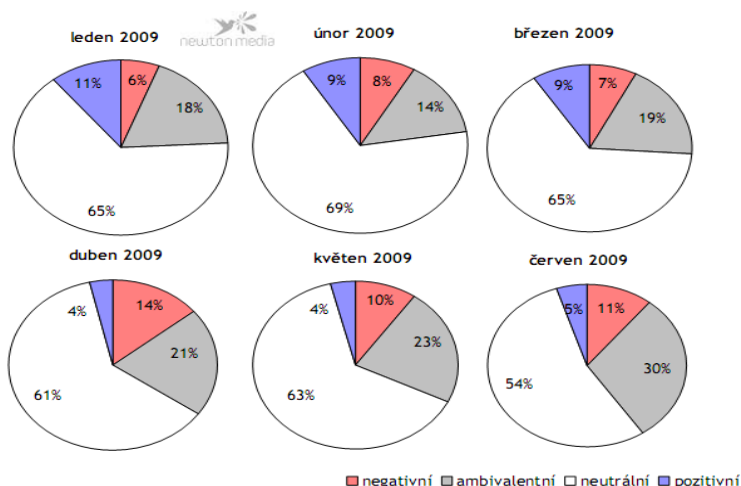
Graf č. 1: Vývoj medializace českého předsednictví po jednotlivých týdnech

Zdroj: Mediální analýza českého předsednictví EU, Newton Media, s. 7

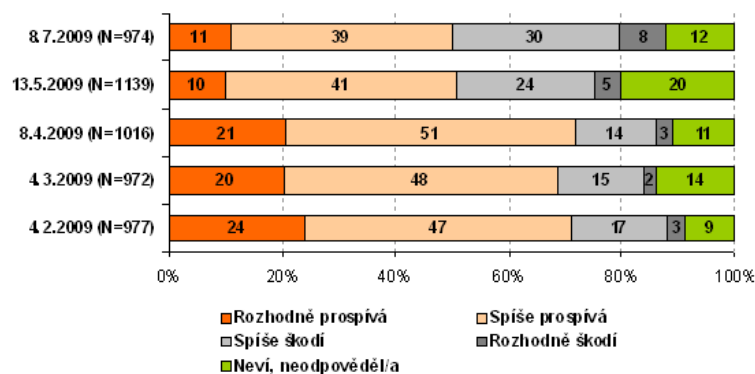
88 Mediální obraz českého předsednictví. Euroskop.cz, <http://www.euroskop.cz/8646/sekce/medialni-obraz-ceskeho-predsednictvi/> (12. 6. 2010)

Graf č. 2: Medializace českého předsednictví v prvním pololetí roku 2009

Zdroj: Červnový obraz předsednictví, Newton Media, s. 3

Graf č. 3: Myslíte si, že české předsednictví EU prospívá/prospělo nebo naopak škodí/uškodilo vnímání ČR ve světě?

Zdroj: Factum Invenio, průzkum z 23. 7. 2009

5. 2. 2. Informovanost o EU

Petr Kaniok ve svém článku *Předsednictví Rady Evropské unie: Billboard pro evropskou integraci?* zkoumal vliv předsednictví na informovanost obyvatelstva o EU a jeho podporu pro evropskou agendu. V obou případech došel k závěru, že vliv předsednictví je marginální.⁸⁹ Pro naši práci je důležitá pouze proměnná informovanosti, neboť s její vzrůstající hodnotou lze očekávat větší zaměření obyvatelstva na obsah předsednictví spíše než na jeho formu. Na základě předchozí kapitoly jsme došli k závěru, že média mají na

⁸⁹ KANIOK, P: *Předsednictví Rady Evropské unie: Billboard pro evropskou integraci?* Mezinárodní vztahy, 2008, č. 2, s. 36.

veřejné mínění znatelný vliv. Jak je tedy možné, že při drastickém navýšení mediální pozornosti, který můžeme pozorovat v grafu č.1, nedochází k nárůstu informovanosti? Odpověď se pokusíme nalézt v této podkapitole.

Podle průzkumu agentury STEM je informovanost o EU celkově nízká. Osmdesát procent obyvatel se cítí neseznámeno s jejím fungováním.⁹⁰ Veřejnost tuto skutečnost přikládá nedostatku informací ve sdělovacích prostředcích. V průběhu předsednictví však z pochopitelných důvodů nastává dramatický nárůst sdělení o EU, která ovlivňují mínění o předsednictví samotném, ovšem bez nárůstu informovanosti a změny postojů veřejnosti o EU. Podle výzkumu Newton Media měla na předsednictví ČR převažující „mediální dopad“⁹¹ televize, rozhlas a celostátní deníky, které dohromady tvořili 70%. Tato média ovšem nemají za úkol vzdělávat, ale prodávat zprávy na základě marketingového průzkumu, který jasně naznačuje nezájem obyvatelstva o sdělení týkající se EU. Často se tak využívá termín, že tato témata není dost „sexy“. Zprávy z Bruselu tak procházejí změnou, aby více odpovídaly marketingovým požadavkům. Dochází k „1) překlady z odborného jazyka do obecného; 2) převedení problematiky, která primárně zajímá menšinu na problematiku, která zajímá většinu; 3) nastolením problému, konfliktu...“ média se navíc zaměřují na „4) sdělení novinky či příběhu, který zaujme rozum, emoce i fantazii čtenáře“.⁹² Takovýto způsob výběru zpráv a jejich následná „modifikace“ jsou příčinou omezeného dopadu medializace předsednictví na informovanost veřejnosti o EU. I kdyby tedy média v období předsednictví a zvýšené mediální pozornosti podávala korektní informace, běžný občan by jim nevěnoval pozornost. Nedostatek informací je tedy pouze výmlouvou.⁹³

5. 2. 3. Pohled odborníků

Jak jsme si již částečně předvedli v předchozích kapitolách,

90 KOMÁREK, Martin: c. d., s. 179.

91 Poměr mezi množstvím tematických sdělení a sledovaností.

92 KOMÁREK, Martin: c. d., s. 184-185.

93 DRULÁK, P.: *Politika českého nezájmu aneb Rekviem za české předsednictví*. s. 6.

média nejsou dokonalým přenašečem informací a při jejich přesunu dochází k deformacím. K tomu může docházet neúmyslně, například nedorozuměním mezi zpravodajem a redakcí, i úmyslně za účelem lepší „prodejnosti“ zprávy nebo prostě ze zaujatosti jak uvádí bruselský zpravodaj pro The Economist David Rennie o bruselském tiskovém trhu, který označuje za „...zvláštní směs lidí, [kteří] jsou snobové, kterým není po chuti nikdo, kdo se nerovná Jacquesu Delorsovi a velmi rádi naslouchají francouzským kritikám.“⁹⁴ Navíc i samotná informace, již může být zkreslená zaujatostí jejích aktérů. Například Jan Telička v rozhovoru pro Mezinárodní politiku uvádí, že „*k politickému životu patří velmi často používat kritiku, která je druhou stranou otevřeného politického boje, jež je kritikou za každou cenu...*“⁹⁵ Za těchto okolností bychom dle jeho názoru měli rozlišovat mezi legitimní a nelegitimní kritikou. Například během českého předsednictví za legitimní kritiku, nebo-li obsahové selhání předsednictví, označuje Kaniok výrok vládního mluvčího, o tom, že Izrael vede obrannou válku, i když Rennie uvádí, že toto vyjádření vyvolalo rozruch spíše proto, že se stalo symbolem ideologického konfliktu.⁹⁶ Vhodnějším a mnohem méně rozporuplnějším příkladem je pád vlády. Tato událost je odborníky všeobecně považována za selhání a její kritiku ze strany médií bychom tedy mohli označit za legitimní.

Velká pozornost byla kladena i méně objektivním zprávám, které tvořili „kolorit“ předsednictví. I když například instalace Entropy Davida Černého budila pozdvižení a kontroverzi, nejedná se o relevantní objekt hodnocení předsednictví. Dále pak dojem dotvářeli fotky českého premiéra Topolánka z vily Silvia Berlusconiho v Itálii, které nelze v rámci tématu považovat za důležité. Značné pozornosti se těšil i prezident Klaus, jehož euroskepticismus byl označován jako hrozba českého předsednictví a celé EU. Toto vnímání bylo „potvrzeno“ při jeho vystoupení v EP, kdy přirovnal evropskou integraci ke komunistické diktatuře, i když tomu tak ve skutečnosti nebylo. Podle Davida Renniho

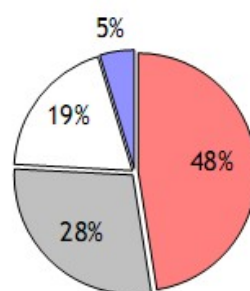
94 KOUBOVÁ, K.: *Česká upřímnost ohrozila bruselskou bublinu*. MF DNES, 2009, 1. července 2009, E2.

95 TELIČKA, Pavel: *Předsednictví v Evropské unii dává možnost zanechat viditelnou stopu*. Mezinárodní politika, 2009, č. 1, str. 26.

96 KOUBOVÁ, K.: c. d., s. E2.

byly tyto obavy navíc neopodstatněné vzhledem k tomu, že disponuje stejným postavením jako například britská královna. Dále však přiznává, že po pádu vlády byl prezident paradoxně do určité míry pověřen vedením předsednictví.⁹⁷⁹⁸ Ten však nakonec vedení v klíčových událostech přenechal novému předsedovi vlády Janu Fischerovi.⁹⁹ Obyvatelstvo si vytváří názor na základě těchto informací, která obsahují legitimní i nelegitimní kritiku, což zkresluje veřejné mínění a hodnocení poté neodpovídá jeho reálné hodnotě. Jak ukazuje graf č. 4, v zahraničních médiích bylo české předsednictví prezentováno ještě negativněji a lze tedy očekávat i kritičtější hodnocení ze strany veřejnosti.

Graf č. 4: Zahraniční média o předsednictví

■ negativní ■ ambivalentní □ neutrální ■ pozitivní

Zdroj: Mediální analýza českého předsednictví EU, Newton Media, s. 32

5. 2. 4. Utváření veřejného mínění

Na příkladu českého předsednictví jsme si ukázali, že domácí média mají značný vliv na jeho vnímání a hodnocení veřejností. Přesto nedochází k nárůstu informovanosti obyvatelstva o problematice EU, která by přispěla k jeho objektivnímu hodnocení, a to i navzdory nárůstu mediální pozornosti. Předsednictví sice láká pozornost svých občanů, protože je jim tato otázka blízká a zajímá je jak jejich politici, diplomaté

97 KOUBOVÁ, K.: *Česká upřímnost ohrozila bruselskou bublinu.*

98 KANIOK, P.– SMĚKAL, H.: c. d., s. 52-53.

99 *Klaus navrhuje, aby červnový summit vedl Fischer.* ČT24, <http://www.ct24.cz/ceske-predsednictvi/cesi-v-cele/54645-klaus-navrhuje-aby-cervnovy-summit-eu-vedl-fischer/> (20. 7. 2010)

a úředníci reprezentují zemi, EU pro ně však nadále zůstává vzdálenou a nezajímavou, nikoliv nedůležitou, organizací. Předsednictví a EU lze poté chápat jako poměrně oddělené. Mediální trh se těmto skutečnostem přizpůsobil a zprávy informují pouze o událostech přímo souvisejících s předsednictvím ve zjednodušené podobě, protože „...moderní soukromá média nemají primárně vzdělávací funkci. Prodávají zprávy, komentáře, rady a zábavu,...“¹⁰⁰ Takto vytvořené veřejné mínění o předsednictví může být navíc „kontaminováno“ nelegitimní kritikou, která zkresluje jeho reálný výkon. Příkladem nám opět může být ČR. Vláda zvolila kontroverzní slogany a schválila montáž Entropy za situace, kdy „...francouzské sdělovací prostředky vysílaly jasné signály, že každé zaváhání předsednictví bude soustem, jež nebude promarněno.“ Tento postoj je do určité míry důsledkem tendencí po východním rozšíření, kdy mají velké státy tendenci zpochybňovat schopnosti menších států ve snaze posílit vlastní postavení a postavení institucí EU. Stejný směr nastavuje i Lisabonská smlouva. V tomto světle je pochopitelný tlak ze strany institucí EU a velkých států na její schválení. V takové situaci „...si řada lidí přála, aby české předsednictví zklamalo“,¹⁰¹ protože by tak byla podpořena tato myšlenka. Tyto postuláty, očekávání a celkově reputace států mají na předsednictví značný vliv, neboť utvářejí názor na předsednictví už před jeho začátkem. Podle analytika s CEPS Piotra Kaczynského tak ČR podcenila „měkký podbříšek EU“, nebo-li formu vytvářenou při stycích s bruselskými insidery, kteří ovlivňují veřejné mínění. Technické zvládnutí předsednictví, obsah, za takovýchto okolností přestává hrát roli. Jak uvádí Adam Drda „...politika jednoduše není technická disciplína. Politika je také otázka umění zaujmout, otázka spolehlivosti a důvěryhodnosti.“¹⁰² Z těchto důvodů bývá české předsednictví bývá někdy označováno i za „nejhorší předsednictví historie“, i když názory odborníků nejsou tak skeptické.¹⁰³

100KOMÁREK, Martin: c. d., s. 181.

101 KANIOK, P. – SMÉKAL, H.: c. d., s. 52.

102 Tamtéž, s. 53-55.

103 RETTMAN, Andrew: *Czech presidency limps off EU stage*. Euobserver.com, <http://euobserver.com/9/28398> (30. 7. 2010)

Závěr

Institut předsednictví prošel od svého počátku dlouhým vývojem skrze změny v primárním právu evropské legislativy, jednací řád Rady a postavení Rady vůči dalším institucím EU. Na jejich základě, rozšiřující se agendě Evropského společenství a změn v institucionální struktuře se postupně postavení předsednictví vyvinulo z pouhého symbolu rovnosti na významnou součást institucionální struktury EU. Vyprofilovaly se tak i určité principy a funkce, na jejichž základě předsednictví funguje. Tyto funkce a principy jsou úzce provázány, což přináší množství komplikací a paradoxů. Nejzřetelnější paradox je mezi principem nestrannosti a funkcí iniciátora politických priorit. V rotačním principu zase mnozí spatřují omezení možnosti předsednictví „zanechat svůj otisk“ a se vzrůstajícím počtem členských zemí a heterogenity EU i narušení kontinuity. Tyto a další problémy se projevily v několika návrzích na reformu předsednictví. Celkově o schopnosti předsednictví ovlivnit chod EU panují pochyby. Z tohoto názorového mainstreamu vybočuje například Jonas Tallberg, podle kterého předsedající stát disponuje procedurálními prostředky jež mu umožňují prosazovat stanovené priority.

Hodnotit předsednictví je z mnoha důvodů nelehký úkol. Každý stát disponuje rozdílnými strukturálními prostředky a postavením v EU, což oslabuje, respektive posiluje, jeho postavení a možnosti prosazovat zvolené priority. Každý stát navíc vede EU za rozdílné vnitropolitické i mezinárodní situace. Tyto okolnosti nelze náležitě zhodnotit pomocí přesných kvantitativních průzkumů a je tedy nutné využít kvalitativní metodu inklinující k subjektivnosti. Abychom se přiblížili objektivní analýze rozdělili jsme předsednictví na jeho obsahovou dimenzi, skrze kterou se snaží uplatnit svůj vliv, a dimenzi mediální utvářející jeho formu a všeobecné povědomí. Za úspěšné bychom označili předsednictví, které uspěje ve stanovených cílech a při jeho hodnocení převáží pozitivní tón.

V analytické části práce jsme se nejdříve seznámili s pojmem národní zájem. Při hledání národního zájmu v ČR jsme zvolili přístup

Petra Druláka, který ho považuje v neoliberálním pojetí pouze za agregát zájmu individuálních. Za národní zájem jsme na tomto základě označili společné zájmy českých parlamentních politických stran. Následně jsme si představili nároky na projednávanou agendu ze strany EU během českého předsednictví. Zjistili jsme, že se agenda EU a české konsensuální zájmy ve větší míře shodují a priority předsednictví jsou postaveny na jejich základech. To představovalo solidní základ pro nekonfliktní a úspěšné zvládnuté předsednictví. Vyjimku představovala pouze LS. Oddalování její ratifikace vyvolalo kritiku ze zahraničí a její schválení naopak kritiku na domácí scéně ze strany skeptického křídla ODS. To ve spojení s obavami opozice z narůstajících preferencí vlády vedlo k jejímu pádu, což je považováno za největší selhání předsednictví, ačkoliv je Fischerovo vedení často hodnoceno lépe než Topolánkovo a k výměnám vlády během předsednictví již v historii došlo bez výrazných negativních dopadů. Předsednictví bylo také negativně hodnoceno za svůj liberální postoj k řešení ekonomické krize a odmítání stimulačních balíčků zejména v situaci, kdy mělo fungovat jako nestranný mediátor, v čemž může opět sledovat rozpor mezi principem nestrannosti a funkcí prosazování národního zájmu. Na druhou stranu se ČR podařilo dosáhnout i množství úspěchů. Jmenujme například iniciativu Východního partnerství, schválenou legislativu v oblasti energetiky nebo vyjednávání při plynové krizi a konfliktu v Gaze. Schůze na jednotlivých úrovních Rady organizované předsednictvím probíhaly bez závažnějších potíží.

Přesto bylo české předsednictví některými deníky označeno za „nejhorší předsednictví historie“ a celkově veřejné mínění nemá příliš pozitivní konotace. Práce dokazuje, že se jedná o důsledek vlivu médií a způsob jakým prezentují zprávy z Bruselu. V podkapitole Česká média a veřejné mínění jsme si předvedli, že média mají na utváření veřejného mínění nemalý vliv. Ačkoliv v průběhu předsednictví dochází k nárůstu medializace, nedochází ke zvýšení informovanosti obyvatelstva o fungování EU, která by vedla k objektivnějšímu hodnocení. Jedná se o důsledek způsobu jakým média informují o

událostech z EU, jež se vyvinul na základě marketingových průzkumu a nezájmu obyvatel o tuto tematiku. Za těchto okolností se může reálný výkon předsednictví a jeho hodnocení médii a veřejnosti značně lišit. Obzvláště v situaci, ve které se nacházela ČR, kdy panovaly pochybnosti o schopnosti ČR vést EU. Tato očekávání vytvářejí základ hodnocení předsedající země. Francie navíc ve snaze zdiskreditovat malé členské země jasně deklarovala, že bude kritizovat jakékoliv zaváhání. Volba kontroverzních mediálních sloganů, instalace Entropy a prohlášení některých diplomatů a politiků pak pro tuto kritiku poskytla dostatečný prostor.

Hypotéza se tedy z větší části potvrdila. Způsob výběru a prezentování zpráv o předsednictví přispěl k negativnímu vnímání předsednictví ČR. Část kritiky byla ovšem založena na selhání obsahové dimenze předsednictví a lze ji tedy považovat za legitimní. Za selhání lze považovat i samotné podcenění mediálního obrazu, který je nedílnou součástí předsednictví. Rozdílná hodnocení předsednictví jsou důsledkem různých přístupů autorů a problémy v způsobenými využíváním kvalitativní metody.

Prameny a literatura

Prameny

Council Guide – I. The Presidency Handbook. General Secretariat of the Council of the EU 2006.

Euroskop, <http://www.euroskop.cz/>

EU2009, <http://www.eu2009.cz/>

Factum Invenio, <http://www.factum.cz/>

KOSTKA, Petr: *Senát schválil Lisabonskou smlouvu.* Senát PČR, Tisková zpráva. <http://www.senat.cz/zpravodajstvi/zprava.php?id=575>

KOUBOVÁ, Kateřina: *Česká upřímnost ohrozila bruselskou bublinu.* MF DNES, 2009, příloha, 1. července 2009, E2.

KOUBOVÁ, Kateřina: *Česko vneslo do Unie nový vítr.* MF DNES, příloha, 2009, 1. července 2009, E1.

Newton Media, <http://www.newtonmedia.cz/>

Plán evropské hospodářské obnovy. Sdělení Komise Evropské Radě, 26. 11. 2008.

RANDSDORF, Miloslav: *Přístup KSČM k předsednictví ČR v Radě Evropské unie.* Tisková zpráva, <http://www.kscm.cz/article.asp?thema=2665&item=38274&category=&previev=archiv> (28. 5. 2010)

Single European Act. European navigator. (<http://www.ena.lu/>)

Treaty establishing the European Coal and Steel Community. European navigator. (<http://www.ena.lu/>)

Treaty establishing European Atomic Energy Community. European navigator. (<http://www.ena.lu/>)

Treaty establishing the European Economic Community. European navigator. (<http://www.ena.lu/>)

Treaty establishing a Single Council and a Single Commission of the European Communities. European navigator. (<http://www.ena.lu/>)

Treaty on European Union. European navigator. (<http://www.ena.lu/>)

Treaty of Amsterdam. European navigator. (<http://www.ena.lu/>)

Treaty of Nice. European navigator. (<http://www.ena.lu/>)

Výsledky českého předsednictví v Radě EU. EU2009.cz
<http://www.eu2009.cz/cz/czech-presidency/programme-and-priorities/achievements/zavery-predsednictvi-24391/> (5. 6. 2010)

Literatura

AKRMAN, Libor: *Výsledek summitu: Žádné náznaky protekcionismu se neobjevují.* iHNed.cz, <http://ekonomika.ihned.cz/c1-35001730-vysledek-summitu-zadne-naznaky-protekcionismu-se-neobjevuji> (8. 7. 2010)

BENGTSSON, Rikard: *The Council Presidency and External Representation.*

BRAUN, Mats.: *Předsednictví za ekonomické recese.* Mezinárodní politika, 2009, č. 7.

COREPER – *Výbor stálých zástupců členských zemí při EU.*
BusinessInfo.cz, <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/instituce-eu/coreper-vybor-stalych-zastupcu-clenskych/1000723/6095/#prubeh> (25. 5. 2010)

České předsednictví uspořádá 600 kulturních akcí. Euroskop.cz, <http://www.euroskop.cz/706/10106/clanek/ceske-predsednictvi-usporada-600-kulturnich-akci/> (30. 5. 2010)

Český vicepremiér A. Vondra se setkal s irským ministrem zahraničních věcí M. Martinem. EU2009.cz, <http://www.eu2009.cz/cs/news-and-documents/news/czech-deputy-prime-minister-a--vondra-meets-irish-minister-for-foreign-affairs-m--martin-9536/> (13. 7. 2010)

ČSSD hrozí, že nenechá vládu dokončit předsednictví, sama vládnout nechce. Novinky.cz, <http://www.novinky.cz/domaci/164905-cssd-hrozi-ze-nenecha-vladu-dokoncit-predsednictvi-sama-vladnout-nechce.html> (10. 6. 2010)

DRULÁK, Petr: *Jediný národní zájem, na němž jsme se dokázali shodnout a naplnit ho, byl vstup do Evropské unie.* Mezinárodní politika, 2010, č. 5.

DRULÁK, Petr: *The Czech EU Presidency: Background and priorities.* Notre Europe 2008, Studies and Research 67.

DRULÁK, Petr: *Politika českého nezájmu aneb Rekviem za české*

- předsednictví. Mezinárodní politika, 2009, č. 7.*
- Dva roky útrap – česká cesta ke schválení Lisabonu. ČT24,*
<http://www.ct24.cz/domaci/71436-dva-roky-utrap-ceska-cesta-ke-schvaleni-lisabonu/> (18. 7. 2010)
- ELGSTRÖM, Ole – TALLBERG, J.: *Conclusion: Rationalist and sociological perspectives on the Council Presidency.* In:
ELGSTRÖM, Ole (ed.): *European Union Council Presidencies: A comparative perspective.* Taylor and Francis Group 2004.
- Energetický balík. Euroskop.cz,*
<http://www.euroskop.cz/8448/11502/clanek/aktualizace-energeticky-balik> (7. 7. 2010)
- Evropský tisk: Summit G20 byl pozitivním signálem. IDNES.cz,*
http://ekonomika.idnes.cz/evropsky-tisk-summit-g20-byl-pozitivnim-signalem-f6s-/eko-zahranicni.asp?c=A090403_165502_eko-zahranicni_kv (16. 7. 2010)
- FAJKUSOVÁ, Blanka: *Mezi Gazou a Soulem – České předsednictví v oblasti vnějších vztahů. Mezinárodní politika, 2009, č. 7.*
- GERMANI, Joseph: *Assessing the Czech EU Presidency.* Diplomatic Courier 2009, <http://diplomaticcourier.org/kmitan/articleback.php?newsid=376> (22. 6. 2010)
- Hamas přistoupil na příměří, Izrael začal stahovat vojáky z Gazy.*
IDNES.cz, http://zpravy.idnes.cz/hamas-pristoupil-na-primeri-izrael-zacal-stahovat-vojaky-z-gazy-p8t-/zahranicni.asp?c=A090118_133419_zahranicni_ipl (1. 7. 2010)
- HAYES-RENSHAW, Fiona – WALLACE, Helene: *The Council of Ministers.* London, Palgrave Macmillan 1997.
- HAYES-RENSHAW, Fiona – WALLACE, Helene: *The Council of Ministers.* 2. vyd. London, Palgrave Macmillan 2006.
- JEMELKOVÁ, Ivana: *První měsíc v čele Evropy: Jak si češi vedou?*
Asociace pro mezinárodní otázky, <http://www.amo.cz/publikace/prvni-mesic-v-cele-evropy-jak-si-cesi-vedou.html> (25. 7. 2010)
- KANIOK, Petr: *Předsednictví Rady Evropské unie: Billboard pro evropskou integraci? Mezinárodní vztahy, 2008, č. 2.*
- KANIOK, Petr: *Předsednictví Rady EU: příběh půlstoletí.* Brno,

- Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity 2008.
- KANIOK, Petr – SMEKAL, Hubert: *České předsednictví v Radě EU: politický standard, mediální katastrofa*. Politologický časopis, 2010, č. 1, s. 43-44.
- KARLAS, Jan a kol.: *Jak předsedat Evropské unii? Návrh priorit předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009*. Praha, Ústav mezinárodních vztahů 2008.
- Klaus navrhuje, aby červnový summit vedl Fischer*. ČT24, <http://www.ct24.cz/ceske-predsednictvi/cesi-v-cele/54645-klaus-navrhuje-aby-cervnovy-summit-eu-vedl-fischer/> (20. 7. 2010)
- Klaus už nechce stát v čele EU*. ČTK, http://byznys.lidovky.cz/klaus-uz-nechce-stat-v-cele-eu-djr-/statni-pokladna.asp?c=A090513_193940_In_domov_tai (26. 6. 2010)
- KOMÁREK, Martin: *Proč se „Brusel“ a média nemilují*. In: BRUNCLÍK, Miloš – KLÍČ, Zbyněk: *Z periferie do centra Evropy: 20 let vývoje vztahů ČR k EU*. CEVRO 2009.
- KRÁL, David a kol.: *The 2009 Czech EU Presidency: Contested Leadership at a Time of Crisis*. Stockholm, Swedish Institute for European Policy Studies 2009.
- LOBJAKAS, Ahto: *EU Power Vacuum Threatens As Czech Government Falls*. Radio Free Europe, http://www.rferl.org/content/EU_Power_Vacuum_Looms_As_Czech_Government_Falls/1516685.html (20. 7. 2010)
- MAŠA, Pavel: *Lepší než se čekalo*. Mezinárodní politika, 2009, č. 7. *Mediální obraz českého předsednictví*. Newton Media, Euroskop.cz, <http://www.euroskop.cz/8646/sekce/medialni-obraz-ceskeho-predsednictvi/> (12. 6. 2010)
- Nastavované české předsednictví Evropské unii*. Mezinárodní politika, 2009, č. 7.
- National Interest*. Encyclopedia Britannica, <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/1082114/national-interest> (5. 6. 2010)
- Operation of the Council of the European Union*. European Navigator, (<http://www.ena.lu/>)

- PAROUBEK, Jiří: *Jakou filozofii státního rozpočtu? ČSSD*,
<http://www.cssd.cz/media/projevy-a-clanky/jakou-filozofii-statniho-rozpocetu> (26. 5. 2010)
- Pád vlády v přímém přenosu: Co vás nemělo minout?* Aktuálně.cz,
<http://aktualne.centrum.cz/analyzy-a-specialy/clanek.phtml?id=632947> (22. 7. 2010)
- PITROVÁ, Markéta – KANIOK, Petr: *Institut předsednictví Evropské unie – principy, problémy a reforma*. Mezinárodní vztahy, 2005, č. 3.
- RETTMAN, Andrew: *Czech presidency limps off EU stage*.
Euobserver.com, <http://euobserver.com/9/28398> (30. 7. 2010)
- SCHNEIDER, Jiří: *Východní partnerství: trvalý přínos nebo pomíjivá epizoda?* Mezinárodní politika, 2009, č. 7.
- SCHOUT, Adrian: *The Presidency as a Juggler: Managing Conflict Expectations*. 1998.
- Schwarzenberg jednal o příměří v Gaze, slíbil tam poslat české odborníky*. iDNES.cz, http://zpravy.idnes.cz/schwarzenberg-jednal-o-primeri-v-gaze-slibil-tam-poslat-ceske-odborniky-1nb-/zahranicni.asp?c=A090117_104339_zahranicni_stf (1. 7. 2010)
- STŘÍTECKÝ, Vít: *Zahraniční politika Evropské unie: vnější dimenze vnitřních problémů a dilemat*. Mezinárodní politika, 2009, č. 1.
- ŠVAMBERK, Alex: *Topolánek ohrožuje konsensus na summitu G20*.
Novinky.cz, <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/164894-topolaneck-ohrozuje-konsensus-na-summitu-g20.html> (15. 6. 2010)
- TALLBERG, Jonas: *Leadership and negotiation in the European union*.
Cambridge, Cambridge University Press 2006.
- TALLBERG, Jonas: *The Power of Presidency: Brokerage, Efficiency and Distribution in EU Negotiations*. JCMS, 42, 2004, č. 5.
- TALLBERG, Jonas: *The Power of the Chair: Formal Leadership in International Cooperation*. Stockholm University, Department of Political Science.
- TALLBERG, Jonas: *The Agenda-Shaping Powers of the EU Council Presidency*. 2001, Stockholm University, Department of Political Science.
- TELIČKA, Pavel: *Předsednictví v Evropské unii dává možnost zanechat*

viditelnou stopu. Mezinárodní politika, 2009, č. 1.

The Presidency of the Council of the European Union. European Navigator. (<http://www.ena.lu/>)

Topolánková vláda končí. Aktuálně.cz,

<http://aktualne.centrum.cz/domaci/politika/clanek.phtml?id=632839>
(30. 5. 2010)

TRAYNOR, Ian: *Obama's rescue plan is 'road to hell', claims EU president.* Guardian,

<http://www.guardian.co.uk/business/2009/mar/25/obama-rescue-eu-criticism> (2. 6. 2010)

VOLFÍK, Štěpán: *Jediné referendum ohledně schválení Lisabonské smlouvy začalo, v Irsku.* iHNed.cz, <http://zahranicni.ihned.cz/c1-25359680-jedine-referendum-ohledne-schvaleni-lisabonske-smlouvy-zacalo-v-irsku>

(5. 7. 2010)

Abstrakt

Předsednictví České republiky Radě EU

Tato případová studie analyzuje průběh českého předsednictví Radě EU v první polovině roku 2009 a vliv médií na jeho hodnocení. Práce nejdříve popisuje historický vývoj institutu předsednictví, principy a funkce na jejichž základě české předsednictví probíhalo a obtíže, kterým musíme při hodnocení čelit. Následně se práce zaměřuje na analýzu procedurálního vedení předsednictví a jeho neúspěchy v této dimenzi. Nakonec je analyzován vliv médií na veřejné mínění a hodnocení předsednictví. Práce prokazuje, že média mají na veřejné mínění značný vliv a převáží-li v nich negativní konotace, může být i relativně zvládnuté předsednictví hodnoceno negativně, což můžeme sledovat i na případu ČR.

Klíčová slova: Evropská unie, předsednictví Radě EU, Česká republika, média, hodnocení

Abstract

Czech Presidency of the Council of the European Union

This case study analyses running of the Czech presidency of the Council of the EU in the first half of 2009 and influence of media on its evaluation. Firstly, thesis describes evolution of presidency institute, principles and functions on whose bases czech presidency ran and difficulties we have to face with evaluation. Consecutively, thesis focuses on the analysis of administration of presidency and its failures in this dimension. Lastly, influence of media on public opinion and presidency evaluation is analysed. The thesis shows, that media exercise considerable influence on public opinion and if negative connotation outweighed even relatively successful presidency can be negatively evaluated as we can see for example on the Czech case.

Keywords: European Union, presidency of the Council of the EU, Czech republic, media, evaluation

Anotace

Jméno a příjmení autora:	Petr Beneš
Název katedry a fakulty:	Katedra politologie a evropských studií Filozofická fakulta
Název práce:	Předsednictví ČR Radě Evropské unie
Vedoucí práce:	Mgr. Dan Marek, Ph.D., M.A.
Počet znaků:	64 280
Počet příloh:	0

Klíčová slova:

Evropská unie, předsednictví Radě EU, Česká republika, média, hodnocení

Charakteristika práce:

Tato případová studie analyzuje průběh českého předsednictví Radě EU v první polovině roku 2009 a vliv médií na jeho hodnocení. Práce nejdříve popisuje historický vývoj institutu předsednictví, principy a funkce na jejichž základě české předsednictví probíhalo a obtíže, kterým musíme při hodnocení čelit. Následně se práce zaměřuje na analýzu procedurálního vedení předsednictví a jeho neúspěchy v této dimenzi. Nakonec je analyzován vliv médií na veřejné mínění a hodnocení předsednictví. Práce prokazuje, že média mají na veřejné mínění značný vliv a převáží-li v nich negativní konotace, může být i relativně zvládnuté předsednictví hodnoceno negativně, což můžeme sledovat i na případu ČR.